मा०टी० ३ थिव्यावैवस्वतंस्तस्तुसंप्रतिसप्तमोयं २ अथभविष्यमनवोवक्ष्यंते भविष्यंत्पुराणे अष्टमेतरस्मापाद्येसावर्णिर्भवितामनुः नवमोदक्षसावर्णि
मनुः २ अस्तुप्रथमस्ततोग्नीस्वारोचिषोत्तमजतामससैरवंताख्य षष्ठस्तचाक्षुष इतिप्रथितः पृथिव्यावैवस्वतंस्तस्तुसप्रतिसप्तमोयं २ अथभविष्य
मनवोवक्ष्यते वरुणसंभवः १ दशमोब्रह्मसावर्णिरपष्टोकसुतोमहान् मनुवैधर्मसावर्णिरेकादशतस्मालवान २ भवितारुद्रसावर्णिद्वा
दशद्वादशमोमनुः मनुस्त्रयोदशोत्यान्योदेवसावर्णिरात्मवान् ३ मनुर्बाइद्रसावर्णिश्चतुर्दशमइष्यति मन्वंतरंमनुर्देवामनुपुत्रासुरेश्वरा ४।
अथयोसावतारश्चहरेः षड्विधउच्यतेइति ब्रह्मनः एकस्मिन्दिनेचतुर्दशमनवःसंति एतादृशैस्त्रिंशद्दिनैरेकोमासः मासैर्द्वादशभिर्वर्षं अ
नेनवर्षेणशतायुर्ब्रह्मातस्मात् सदनुजमनुजादिस्सदैत्यविश्वमभवत् अनवतरं तस्यब्रह्मणोऽवसानेऽन्योवष्टान्यजगंइत्यर्थः उक्तंच सिद्धां
तसिरोमणौ यस्मात् क्षुब्धप्रकृतिपुरुषाभ्योमहानस्यगर्भेऽहंकारोभूत्खवर्क शिखिजलोर्व्यततःसन्तःसहवेस्य ब्रह्मांडंतुज हरणमही
पृष्ठनिष्ठाद्रिरेवेविश्वंशुजपति परमंब्रह्मपतत्वमायं इदंज्योतिःशास्त्रवेदांगरहस्यंच गोप्यंदुर्जनेभ्यः उक्तंच तथाः ब्रह्मस्त्रेयपचाशिरवा
मयूरणांनागानांमणयोयथा तद्वद्वेदांगशास्त्राणांज्योतिषंमूर्द्धनिस्थितं शाकल्यसंहितायां नदेयंस्यकस्यापिरहस्यंशास्त्रमुत्तमं एतदेयंसु
शिष्यायमुनेवक्ष्यामिते १ पुनःकिंभूतंपरमंपुण्यं एतत्पाठमात्रेणभरणांतिराशयोमहत्फलप्राप्तिश्चेतित्रिवितं तुउक्तं वशिष्ठसिद्धांतेइदंपः
शृणुयाद्भक्तापठेद्वासुसमाहितः सइहलोकंमवाप्नोतिसर्वनिमुक्तंकिल्बिषइति १ तथाच श्रीसूर्यसिद्धांते एकग्रहगतिवेतायो वेत्तातस्यततो
कः सर्वग्रहगतिवेतासोऽव्ययंधते १ वहूहः समावत्सरपाठेव नरकेपरिपच्यते ब्रह्मलोकेप्रतिष्ठांचलभतेदैववित्तकः १ पुनःकिंभूतं अ
ग्र्यंवेदागमश्रेष्ठेषुत्तमित्यर्थः वशिष्ठसंहितायां वेदांगानुक्रमस्यपश्चेष्ठसमयुक्तं तत्सथाछंदः पादौशब्दशास्त्रंचवक्त्रंकल्पः पाणीज्योतिषं राम
चतुर्थीवे शिक्षाघ्राणंश्रोत्रमुक्तं निरुक्तंवेदस्यांगान्याहुरेतानिषड्वदंति १ वेदस्यचक्षुः किलशास्त्रमेतत्प्रधानतोगेषुततोपिजाता अंगैर्य ३

भौ अमरकेलिकुलायसमाकुलं रुचिरकांचनचित्रमहीतलं १० सेंद्रकसेरुकशक्रकलाकिमत्ताम्रपर्णमिह्यन्यगभस्तिमद् नगरकुमारिकाख्यां।
नागं च सौम्यमिह वारुणमंत्यखंडं गांधर्वसंज्ञमिति भारतवर्षमध्ये ११ वर्णव्यवस्थितिरिहैव कुसत्यो: सविंध्य इहं सप्तकुलाख्या: १२ इहइ।
लावृतैस्मौममध्येमेरु इह मेरुगिरि: किल मध्यग: कनकरत्नमय: त्रिदशालय: ऋणिजन्मकु पद्मजकर्णिकेति च पुराणविहसमवर्णयन् १३
तस्य ब्रह्मण: परिमायु: शतं १०० उक्तं च सिद्धांतसिरोमणौ शतायु: शतानंदस्यैवस्यैव ज्ञादिष्ट: स्वदायुमहाकल्प इत्युक्तमाद्यै: यतो नादिमाने
यकालस्ततो हं न वेद्मातु पश्चाज्जवायेग तास्तान् तथा वर्तमानस्य कस्याप्युर्वार्द्धगतं सार्द्धवर्षद्विकटोकिचिदूचु: भवतागम: कोपिनास्यापयो।
गोग्रहो वर्तमानस्यो पयोगाय ग्रहावर्तमानयुपाता प्रसाध्य: २ यत: स्वष्टिरेषां रिवाद्यैदिनातैस्तेषु सत्स्वेव तथाराचंता अतोयुक्तेकुर्वततायु
तैर्यप्यसत्स्वेषते प्योमह्यज्ञानमोस्तु ३ अथ युगप्रमाणं मनुभ्रमाणं चाह सूर्यसिद्धांते वद्धि: प्रमाणं विनाडी स्यात्तत्स्य [illegible] नाडिकास्मृता नाडीष
ष्ट्या ६० तु नाक्षत्रमहोरात्रं प्रकीर्तितं १ तत्त्रिंशता भवेन्मास: सावनोर्कदिपैस्तथा ऐंदवस्तिथिभिस्तद्वत्संक्रांत्या सौर उच्यते २ मासैर्द्वादशभिर्वर्षं दि
व्यं तदुच्यते सुरासुराणामन्योन्यमहोरात्रं विपर्ययात् ३ तत्षष्टि: षड्गुणा ३६० दिव्यं वर्षमासुरमेव च तद्द्वादशसहस्राणि सुदाहृतं ४ सूर्याब्दसंख्य
या द्वित्रिसागरैरयुताहतै: ४३२०००० संध्यासंध्यांशसहितं विज्ञेयं तच्चतुर्युगं ५ कृतादीनां व्यवस्थेयं धर्मपादव्यवस्थया युगस्य दशमो भाग
श्चतु ४ स्त्रि ३ द्वि २ एकसंगुण: ६ क्रमात्कृतयुगादीनां षष्ठांश: संध्ययो: स्वका: युगानां सप्तति: सैका ७१ मन्वंतरमिहोच्यते ७ कृताब्दसंख्य १७२८०००
स्तस्यांते संधि: प्रोक्तो जलप्लव: ससंधयस्ते मनव: कल्पे ज्ञेयाश्चतुर्दश ८ तन्मध्ये गतीन्याह सिद्धांतशिरोमणौ याताषण्मनवो युगानि भ २७ मितान्य
न्यद्युगांघ्रित्रयं नंदाद्रीन्दुगुणा ३१७९ स्तथा शकनृपस्यांते कलेर्वत्सरा: गोद्रीन्दु? कृताङ्कदस्रनगगोचंद्रा १९७२९४७१७९ शकाब्दान्विता: सर्वे
संकलिता: पितामहदिने स्युर्वर्तमाने गता: स्वायंभुवो मनु: १ अथ स्वारोचिषोत्तमौ तामसरैवताख्य चाक्षुष इति प्रथित: ९

भा०टी० ८

तरंपततीति शातउक्तंसूर्यसिद्धांते शास्त्रमाद्यंतदेवेदंपरवृत्तैप्राह भास्करः युगानांपरिवर्तेन कालभेदोत्रकेवलः वशिष्ठेपिइत्थंमाऽन्यंसंक्षेपात्उक्तंशास्त्रंप्रपोत।
मं विश्वस्तीरविचंद्राद्येर्भविष्यतियुगेयुगे १ विश्वस्तीशिथिलत्वं अनेपवार्यभट्टब्रह्मगुप्तादिभिः स्वसनाकालेऽंतराण्युपलभ्यमुनिकृतग्रंथेषुनिक्षिप्य ग्रंथारचिताः
ननुकालवशेनपदंतरंपततीति तत्कथंतिङ्ख्यंत्तानवङ्गिमुनिभिर्नापिलक्षितं कथंचमर्त्यैस्तुमज्ञैः ब्रह्मगुप्ताद्यैर्लक्षितं मितिउक्तं उच्यतेमुनिभिरुक्तं तत्तुता
दृगेव किंतुकालवशेनपदंतरंपततीतिपुनस्तस्याप्यभावः किंपताकालेनभवति पुनरपिकिंपताकालेनकिंपदंयंतरंपततीति तत्सर्वमपिस्वपाविलत्र्यणमेवंभ
वति कदाचिदंतराभावइत्येवक्वांवल्याङ्ग्रपवाकुलाभयात् नोक्तं वक्तोपदिमत्तुः परंतरंतदेवलभ्यमितिदिदेयं एतदुक्तंब्रह्मसिद्धांते संसाध्यास्पष्ट
तरंवीजनलिकादियंत्रेभ्यः तत्संस्कृतग्रहेभ्यःकर्तव्योनिर्णयादेशाविति १ यतोब्रह्मगुप्ताद्यैर्ग्रंथारचिताः तदुक्तमेव आचार्येणशतानंदेनरवव्यस
ताकालेवर्तमानघटिनांविलोक्य ग्रहानयंमरचिंतयथा सर्वोपिग्रहचारः स्पष्टग्रहाधीनस्तेन मध्यग्रहासापेक्षास्तेपिध्रुवसापेक्षा ध्रुवास्तुशा
स्त्राब्दपिंडसापेक्षा इतिप्रथमतोशास्त्राब्दपिंडगतकलिश्लोकमाह चंद्राब्धिदिग्भि १०२१ शककालउनः शास्त्राब्दपिंडोभवतीहशास्त्रेखखाब्धिवेदै
४२०० सहितःसएवयातानिवर्षाणिकलेर्भवितं अत्रउदाहरणंप्रदर्शनेन नैवश्लोकार्थाःस्पष्टीभविष्यति तिश्लोकानर्थ्यायंते स्वस्तिश्रीमन्नृपति
विक्रमादित्यराज्याज्ञतसंवत्सरेषु १७९५ तथाशालिवाहनशाकेषु १६६० तस्मिन्वर्षेध्रुवादिविलोकनार्थं शास्त्राब्दपिंडःसाध्यतेगतशाक १६६० चं
द्राब्धिदिग्भि १०२१ कलं ६३९ जातोयंशास्त्राब्दपिंडः शास्त्राब्दपिंड ६३९ खखाब्धिवेदै ४२०० सहिताः ४८३९ जातानिकलिगतवर्षाणि अथसंवत्स
रपालकरविध्रुवापोऽनयनमाह शास्त्राब्दपिंडःस्वरशून्यदिग्घ्नः १००७ ख्तामाग्नि ३४९ युक्तोष्टशतैः ८०० विभक्तः लब्धंनगैः ७ शेषितमंगध्रुवंस्स
यादिसंवत्सरपालकस्यात् ५ शेषेहरेत् ८०० प्रोयप्रयगजाशा १०८ लब्धं रवेरोदयिकोध्रुवःस्यात् रवखाष्टशेषस्यपृथकस्थितस्यखवैतिनाम्ना राम
ध्रुवंदतित्यत्र ६ शास्त्राब्दपिंडः ६३९ स्वरशून्यदिग्घ्नः ६४३४७३ ख्तानाग्नि ३४९ युक्तः ६४३८२२ अष्टशतैः ८०० विभक्तः फलं ८०४ सप्त ७ भिर्भक्तशेषं ६ ४
अयंवारादिः अंग ६ युक्तः १२ पुनसप्तनष्टः ५ स्तूर्यागणेनीपाशजातेषहरुः संवत्सरपालकः अष्टशतैविशेषं ६२२ हरांकेरहितं ८०० शेषं १७८ पृथक १७८

तोन्यैः परिपूर्णमन्त्रलिंछिन्नुर्विहीनः पुरुषोनकिंचित् २ वेदांगत्वमितिविशेषमणी वस्मायुपनंप्रतीयते यतः सांगोवेदोध्येतव्योज्ञातव्यश्चेति त।
उक्तंच वेदशिक्षायां तस्मात्सांगमधीत्यैव ब्रह्मलोकेमहीयते इतिवेदाध्ययनेयोधिकारीसएवात्र उक्तंच वशिष्ठेन अध्येतव्यंब्राह्मणेनैवत
स्माज्योतिःशास्त्रंपुण्यंमेतद्रहस्यमिति अज्ञाध्ययनेविप्राणांदोषः अज्ञात्वाध्ययनेदोषः २ उपदेशदशकारणंचंडीशः इत्याह: भगवान्गर्गःस
हालोभाद्वामोहाद्वायो विप्रोज्ञानतोपिवा अज्ञानामुपदेशंतुदद्यात्सनरकंव्रजेत् १ लग्नंदद्यातिपःअस्तसक्त्वाउशाकर्मणां अपेक्षेपुंसप्रमाणि।
जायतेध्यानयोनिषु २ कस्मादेतच्छास्त्रस्यवेदांगत्वमित्याशंकयामाहेव शिष्टःक्रतुक्रियार्थंश्रुतयः प्रवृत्ताःकालाश्रयास्तेक्रतवोनिरुक्ताः शास्त्रा
दमुष्मात्किलकालवोधो वेदांगतामुष्यततःप्रसिद्धेति १ संबंधादिचतुष्टयमंतरेण शास्त्रारंभणवैयर्थ्यप्रसंगःस्यात् उक्तंच सिद्धिःश्रोतृप्रव
तिनांसंबंधकथनाद्यतः तस्मात्सर्वेषुशास्त्रेषुसंबंधःपूर्वमुच्यते १ किमेवात्राभिधेयंस्यादितिपृष्टस्तुकेनचित् यदितंप्रोच्यतेतस्मैफलमन्यंतुतद्भवेत् २
सर्वस्यैहिशास्त्रस्यकर्मणोवापिकस्यचित् यावत्प्रयोजनंनोक्तंतावत्तत्केनगृह्यते ३ अस्यशास्त्रस्यसंबंधोवेदांगमितिधातव इति अत्रमध्यगति
स्पष्टत्रिप्रश्नखंडस्पष्टग्रहणानिअभिधेयानिप्रयोजनंशिष्यशिक्षार्थे अत्रास्यसंगाज्योतिः शास्त्रप्रवर्तकाउच्यंते नारदसंहितायां ब्रह्माचार्योविशि
ष्ठोत्रिर्मनुः पौलस्त्योरोमशोमरीचिरंगिराव्यासोनारदःशौनकोभृगुः १ च्यवनोयवनोगर्गःकश्यपश्चपाराशरः अष्टादशैतेषांमीराज्योतिःशास्त्र
प्रवर्तका २ तथासंहितांकुतरिः रोमशाशुरिमांडव्याः पौलस्त्यःकपिलःशुकः विश्वामित्रोयज्ञावालि भारद्वाजश्चमाहरः १ सनत्कुमारो
नारदोमार्कंडेयापाचलापनो मांडव्यकणाशाकस्यो जामदग्न्योद्भवगौतमः २ देवलोभार्गवाशिष्टोवात्स्योरोमकरोमशो चतुर्विंशतिरा
चार्यासंहितासंघदर्शिका ३ अथपौरुषाआचार्याः कथ्यंते सत्याचार्योजीवशर्माविष्णुगुप्तस्तथैवच श्रीपतिश्रीधरश्चैवभास्कराचार्यएवच १ पद्मनाभोव
लुवचोवराहमिहिरस्तथा नीलकंठश्चतुर्वेदःविमलज्योतिरेवच २ त्रिविक्रमोगणेशश्चकेशवोवर्धमानस्तथा वसंतराजोभोजश्चआचार्याःपौरुषास्तथा ३
तत्राविष्णुगुप्तमणित्थवलभवराहमिहिरश्रीपति [illegible] ततोपि [illegible] देवकर्तृकमितितपरंतुतत्रापिकालवशेन।

१७८६८ ४६ इष्टुनेत्रचंद्रै१२५भक्तंफलं१४२ ५७ अनेनहीनोपर्वणी तचंद्रध्रुवकः १२१२ ४४ जातोयंचंद्रस्पष्टध्रुवकः अथपातध्रुवकंसाधयन्नो
केनाह पातः२५घ्नोनगनेत्रैः२७युक्तः त्रिनंद९३शेषोगगनांग६०निघ्नः द्विरिंदुरामाप्त३१२खरामै३०हीनः साशोब्दवेदाप्तनरंगचंद्रैः१६अब्दपिंडः६
शरध्न३१९५नगनेत्र२७युक्तः३१२२त्रिनंद९३भक्तफलं३४प्रयोजनाभावात्तदुक्तं शेषं६०षष्टि६०गुणं३६००पंचकस्याप्यं३४८३ ५२पुनः
खरामै३०श्चहीनः३४५२ ५२ अब्दपिंडः६३९षोडश१६निर्भक्तं३९ ५६ अनेनयुक्तं३४९३ ४८ जातोयंपातध्रुवकः अथंचक्राधिकोपिध्रुवको
नकार्यः किंतर्हिद्विभचक्रे५४०० स्तष्टः द्विनिघ्नचक्रावधिगुह्यमेवतदितिवचनात् त्रिनंद९३भक्तस्यशेषं तत्रान्येतिशेषः त्रिनंद९३
भक्तस्यशेषं तत्रखसप्तत्रिपंचमितध्रुवकेज्ञेयः सएवअब्दपिंडाद्गचंद्रै१६फलेनयुक्तःसन्पातध्रुवकोभवति तथाहि रामनंद९३स्तेशेषंकदा
विभज्यजायतेखाद्रिरामेषवोज्ञेयो ध्रुवकोद्यान्येप्युतः१ बालबोधार्थं उदाहरणंप्रदर्शयति ततशाकः१६४८ अब्दपिंडः६२७शरध्नः३१३५नग
नेत्र२७युक्तः३१६२त्रिनंद९३भक्तःफलं३४शेषं० तत्रभक्तस्यसप्तरामेषवः५३७० ध्रुवकः अब्दपिंडः६२७षोडश१६भक्तःफलं३९ ११ अनेनयुक्तः
५४०९ ११ द्विभचक्रे ५४०० शेषितं९ ११ जातोयंपातध्रुवकः सिद्धांतसमत्वंप्रतिपाद्यते देशांतरादिगणिताद्वसाध्य मितीरकेसांतसमोध्रु
वःस्यात् १० देशांतरात्दृग्गणितचपेध्रुवकाःप्रसाध्यंते तेकस्यांतसमानःस्यात् सिद्धांतसमानमितिभावः परंतुलंकायांमध्यमसूर्योदयेभवतिउक्तं
सिद्धांतशिरोमणौ दशशिरःपुरिमध्यमभास्करेक्षितिजसन्निधिगेसतिमध्यमइति शिरोमणेस्तुमध्यमत्वंउक्तं अत्रतुध्रुवकत्वमुक्तं तत्कथमिति
वाच्यं कस्माद्दारम्यस्वेष्टवर्षेस्वंत्रांतेवक्ष्यमाणरीत्यायेग्रहाः कृतास्तेध्रुवकाःकल्पितः देशांतरेणसंस्कृतास्तेतः स्वदेशेसूर्योदयिकास्तुः देशांतर
संस्करोयं योगिनीगतितद्युपयोगिनीरेखांवाहवः सप्त७कलाभुक्तिःखनंद९०श्चविधोस्मृता शतं१००केंद्रकलाभुक्तिमाहोश्चखंजिनागतिः स्पष्टार्थाः
अस्यापवपति रुपमहर्गणंपरिकल्प्यग्रहंवसर्वेसाध्यंते कलाद्याद्विगतिस्तस्याभवंति तेभावः ततयं भ्रवहानिलक्षितामितिजवेननिपतं पश्चिमाभि
मुखं ममंडलदक्षिणोत्तरेध्रुवाधारंस्पष्टंपरिभ्रमतितेग्रहाः तानदाभितापश्चिमाभिमुखं परिभ्रमंतेपिपूर्वाभिमुखंशीघ्रतरंमदतरभेदभिन्नगत्याक्रि

3

अस्याशुद्धिसंज्ञ अपंशुद्धिः १७८ अर्कोत्तरशते १०८ भक्तः लब्धं १।३१।७० षष्टि ६० गुण ४२०० तेनैव १०८ भजेत् लब्धं विकला ३८ कलाविकलात्मक इतिसर्व
त्रअधंकलाविकलात्मकः १ ३८ सूर्योदयेरवेर्ध्रुवकःस्यात् गुरुवारेप्युपलक्षणं तेनात्रसर्वेषांग्रहाणांध्रुवानयनं स्फुटीकरणंच औदयिकमेवव
क्ष्यते मनुमीनांतेशकः शर्माभिमगमत् मेषादेस्तुप्रारंभः कथंसूर्योदयेध्रुवकाःस्युः सत्यंउच्यते मेषादिस्थपेर्द्वयोर्मध्येपदंतरंतद्वेधध्रुवमित्युपप
न्नं अत्रचापसंस्कारः श्रेंद्रार्कयोःकृतः अन्येषांनकृतः समौमादीनांध्रुवाधिकारेवक्ष्यामि सौरमानेनवर्षाणांप्रवृत्तिः स्वेनमेषादेमेषार्कप्रारंभे
शकप्रवृत्तिः उक्तंचसिद्धांतशिरोमणौ वर्षायनर्तुयुगपूर्वकमत्रसौरान्मासा स्तथाचतिथयस्तुहिमांशुमानात् यत्कृच्छ्रसूतकचिकित्सितवासराद्यं
तत्सावनाच्चघटिकादिकमार्क्षमानादिति ६ अथचंद्रध्रुवानयनमाह सहस्र १००० निघ्नःखविधूनिताब्धः खसिद्ध २४० भागोनभचक्र २७००।
शेषः खपंच ५० संयुक्तदश १० घ्नः पुत्रेषुचंद्राष्ट ८१ भागाभ्यधिकःशशांकः ७ अब्दपिंडः ६३९ सहस्र १००० निघ्न ६३९००० खविधुना १० ऊनः ६३८९९०
खसिद्ध २४० भक्तफलं २६६२।२७ अनेनहीनः पृथक् ६३६३२२७ ३३ भचक्र २७०० भक्तः फलं २३५ अत्र यादारभ्यगताधिमासाः शेषः १८२७ ३३ युक्तः
१७८ खपंच ५० युक्तः २२८ दश १० गुणा २२८० चंद्राष्ट ८१ भक्ताफलं २८ ९ अनेनैवयुक्तोभचक्रशेषे २८५५ ४२ जातोयंमध्यमचंद्रध्रुवकः १
यद्यचक्राधिकः तदानग्राह्यः किंतुचक्र २७०० तष्टकार्यः उक्तंचक्राधिकोनैवशंशीकदाचित् यथानर्केंद्रः खखमाः २७०० धिकःस्यात् यातःध्रुवःस्यात्त
खमाधिकोद्विनिघ्नचक्रावधि ५४०० युक्तमेतदिति १७ अथकेंद्रध्रुवानयनमाह रुद्राहतोवेदयुत ४ स्त्रिवेद ४३ शेषष्यवृत्तुः षष्टि ६० गुणोरदा ३२ युतः पृ
थक खखसामा ७०० प्ययुतेंदुकेंद्रः पुत्राष्ट ८ भागाद्गनखा २० संयुतः ८ अब्दपिंडः ६३९ रुद्र ११ हतः ७०२९ वेद ४ युताः ७०३३ त्रिवेद ४३ भक्तः फलस्यप्रयोज
नाभावात्फलत्याज्यं शेषं २४ चतुःषष्टि ६४ गुणं १५३६ रदा ३२ युतं १५६८ पृथक् १५६८ खखनागै ७०० भक्तंफलं २ १४ अनेनयुक्तः पृथक्खस्पनखांशः
३१ ५२ आभ्यांफलाभ्यांयुक्तंचंद्रकेंद्रं जातंस्पष्टंचंद्रकेंद्र १६२४ २६ पदात्रिवेद ४३ भक्तो [illegible] शेषंतदात्रिवेद ४३ स्वचतुःषष्टिगुणंकृत्वा चंद्रकें
द्रकार्ये ७ अथचंद्रध्रुवकस्यकिंचित्संस्कारमाह केंद्राद्भव ११ घ्नादिगुणेनचंद्रे १२५ लब्धे [illegible] निघ्नोमध्यंविधुः [illegible] वस्यात् चंद्रकेंद्र १६२४ २६ भव ११ घ्नं

भा०टी० ६

यांकक्षोक्तायोजनाह तदुपयोगिभूकर्णोभूपरिधिश्चाह सूर्यसिद्धांते योजनानिशतान्यष्टौभूकर्णौद्विगुणानितु १६०० तद्वर्गतोदशगुणात्पदं
भूपरि ५०५९ धिर्भवेत् १ कक्षाभूकर्णगुणितामहीमंडलभाजिता ५०५९ भाजिता तत्कर्णाभूमिकर्णेभ्यो ग्रहसंस्कारलीकृताः २ अस्यउदाहरणमपि
प्रदर्श्यप्रदर्श्यते चंद्रकला ३२४००० भूकर्ण १६०० गुणिता ५१८४०००००० भूपरिधिना ५०५९ भक्ताफलं १०२४७० ३ एतयोजनोपरिभूपृष्ठ
तोचंद्रकक्षा एवंसर्वेषांकर्तव्यं ११ अथस्वदेशीयकरणार्थदेशांतरकर्मोच्यते भूकर्ण १६०० हीनं १००८७० ३ अस्यदलं ५०४३५ ४२ अमि
स्वदेशांतरयोजनानि ग्रहादिभुक्त्यागुणितानिकृत्वा खखाष्टवेदै ४८०० समलेभिपतत् ऋणंधनंप्राक्परयोर्ग्रहेषु विहितेफलेयत्प्राप्या
ऋणंपश्चिमतोधनंच १२ देशांतरग्रहमध्यभुक्त्यागुणयेत् खखाष्टवेदै ४८०० विभाजित प्राप्तंफलंरेखायाः पूर्वस्वपुरेसति ऋणंकार्यं पश्चिमेधनं
भूमध्यरेखांतरे स्वपुरपर्यंतमध्येयोजनानि देशांतरसंज्ञानिस्युः देशांतरंद्विविधंपूर्वं परंवाम्पोतरंच याम्योत्तरंचरसंज्ञं पूर्वपरंदेशांतरसंज्ञं
मिति उक्तंच सौरभाष्येयेन पलंकोदयकालिकास्ते देशांतरेणस्वपुरोदयेस्युः देशांतरंप्रागपरं तथान्ययाम्योत्तरं वाषिकतंत्रे लंकापुरीदेवस्
ताचकांच्चेतीज्झिराजः किलपर्पलिनिं श्रीवत्सगुल्मास्वमधांतिकापुमेरुधराप्याः खलुमध्यरेखा तथाच भास्करःउरीराक्षसांदेवकंन्याप्यकां
चीसितः पर्वतःपर्पालीवत्सगुल्मसुरीचो ज्जयिन्याकृपार्गगराटं कुरुक्षेत्रमेरूभुवोमध्यरेखा २ उदाहरणंदेशांतरं ६४ रविमध्यभुक्त्या ५९ गु
णितं ४४४८ खखाष्टवेदै ४८०० भक्तंफलं ० ५ रेखायाःपूर्वेस्वपुरेसतिरविर्मध्यके १ ३८ हीनं १ ३३ अथचंद्रस्यदेशांतरं ६४ चंद्रभुक्त्या ७९० गुणि
तं ५०५६० तेनैव ४८०० भक्तं १ १२ स्फुटचंद्रध्रुवके १७१२ ४४ हीनं १७११ ३२ जातोयंचंद्रः देशांतरं ६४ केंद्रभुक्त्यागुणितं ६४०० तेन ४८००
भक्तं १ २० केंद्र १६२४ २६ तेनैवहीनं १६२३ ६ जातोयंकेंद्रः देशांतरं ६४ पदा० २४ गुणितं २५ २६ तेनैव ४८०० भक्तं ० ० पातध्रुवके ३४९२
४८ हीनं जातोयंपातः अथकिंचियाम्योत्तरदेशांतरसंस्कारमाह पलप्रभाषष्टिहृतादशा १० प्ता उनःस्वभुक्त्यागुणितांक्रमेण शतो १००
द्धृतंतदृणकंरवौस्या ऋणंचचंद्रे खलुकेंद्रकेच १३ उदाहरणं पलप्रभा ५ ४५ षष्टिगुणितं ३४ ३० दशा १० भक्ताफलं ३ २८ याम्योत्तरदेशांतरंम

रा०म० ६

रेतिती उक्तंच सिद्धांतशिरोमणौ स्पष्टाभचक्रंकमलोद्भवेन ग्रहैः सहैतद्गणादिसंस्थैः शश्वद्भ्रमे धिष्ण्यसज्ञानियुक्तं तदंततोस्वत थाकुवदेव १
ततोपश्चाभिमुखंभपंजके सखेचरेशीघ्रतरेभ्रमत्यपि तदल्पगत्यैंद्रदिशंतिभश्वसचरति नीचोच्चलालवस्तुसंतु पथेवदहैतिवांग्रहाणाभैकमार्ग
स्थितानांमध्येगसि शीघ्रत्वंदंचमिश्रुत्पत्तातकथसंभवंतीत्यतः पृथक्पृथकमार्गगताः भ्रमंतीतिसिद्धंगतेरल्पत्वकस्यादित्युच्यते योहि
(भुवश्चासन्नः सयस्यकालेनभ्रमेयाभुजीयात् तस्यशीघ्रगतित्वंसंभवति यस्तुदूरगतंसमस्त्वाकालेनभुनक्ति तस्य तस्यमंदगतित्वमितिप्रति
पाद्या २ कस्मादिकस्मादन्योमंदगतिरितिसंभवति तत्राचोक्तं सिद्धांतशिरोमणौ कक्षाःसर्वाअपिदिविसदांचक्रलिप्तांकितास्तावतेल।
योलघुनिमहतिविस्तृमहत्स्यलिप्ताः तस्मादेतेशशिजभृगुजादित्यभौमेज्य मंदाःमंदाक्रांताइवशशिधरात्पातिपांतःक्रमेण १ ग्रहस्यकक्षाय १२।
अष्टमभचक्रेतदैतदेवराशिमंडलं तत्रसमाद्वादशराशयस्तद्दशास्तेद्वाशास्त्र पूर्वाभिमुखंतिपतत्गसेरभावः पश्चात्तनिस्तलितंपश्चि
माभिमुखमेवभ्रमतीति तद्वाराश्यंशकलाद्यावयवभोगवशात्क्रणांशीघ्रमंदत्वेभुक्तान्तुभागवशाद्योहियोजनात्मकोदिनगतिमार्गः सर्वेषांग्रहा
णांसमानस्व उक्तंच सिद्धांतशिरोमणौ समागतिस्तुयोजनैर्नभःसदांसदाभवेत् कलादिकल्पनावशान्मृदुद्रुताश्चसास्मृता १ सर्वेग्रहाःस्वकाद
शसहस्राणि अष्टशतानिपादेनैकोनषष्टिसहितानियोजनानि ११८५८ ४५ स्वस्वमार्गेभ्रमंतकभ्रमंतीति पूर्वाभिमुखंभ्रमत्यहंगतुंप्रक्तनाउ
क्तंच सिद्धांतशिरोमणौ पदोभगोसंख्यतिभ्रमितियोजनानिखेटाःकुजस्यश्रीदितेभिजबलमतिभि ग्रहसंभतोग्रहाणांभस्यचकला योजनाना
हसूर्यसिद्धांते खत्रयाब्धिद्विदहना ३२४००० कक्षातुहिनदीधितेः शीघ्रस्पांकरवद्विद्विकृतश्नस्पंदत १०४३२०९ स्ततःशुक्रशीघ्रस्यसप्ति
रसषयमाः २६६६९६७ ततोर्केबुधशुक्राणांखसाप्यैकसुरार्णवाः ४३३१५०० २ कुजस्याप्यंकशून्याकषट्द्वैकभुजगमाः ८१४६९०९ चंद्रोच्च
स्यकृताष्टद्विवसुद्विविषवस्पः ३८३२८४८४ ३ कृतत्रुमुनिपंचाद्रिगुणेंदुविषयाः ५१३७५७६४ गुरोश्चमानीचेत्तकोष्टिदिशैलार्थसकुजराः ८०
५७२८६४ ४ पंचबाणास्तिनागर्तुरसाद्यर्काः शनेः १२७६६८२५५ ततःमानांरविरवतन्यांकवसुरंध्रशराश्विनः २५९८९००१२ ५ अथमूपष्टतोग्रहा

घ्यक ६।३९ खेश १३० गुण ७०२९० अत्र अब्दे खेशगुणे द्विपाद्युक्तत्वादत्र सार्द्धनेत्राग्नितत्त्वा २५३२ ३० युक्तं १२८२२ ३० शरागरामांकै ९३७५ भक्तः लब्ध
वर्षाणि ७ शेषं ७९९७ ३० द्वादश १२ गुणं ५९९७५० हरेण ९३७५ भक्ते लब्धमासाः ९ शेषं १९९७५ त्रिंशद्गुणं ५९९२५० हरेण भक्तं फलं घटी २३ शेषं ३७५ षष्टि
गुणं २२५०० हरेण ९३७५ भक्तं फलं पलानि २ लब्धं वर्षादिकं ७ ९ ६ २३ २ लब्धं केद्रिपचंद्र १५ युक्तं २२९ ६ २३ २ घ्यक स्पष्टाब्दपिंडे ६।३९
युक्तं सत् ६।६।१ षष्टितष्टं शेषं १ जातो यं प्रभवादिगणनया विभवाख्य संवत्सरः तदधो मासादिकं ९ ६ २३ २ राशितुल्यो रविर्यदा भवति तदा गुरु
मानेन द्वितीयसंवत्सरस्य प्रवृत्तिः उक्तं च तिथिदर्पणपातालकाधोगतमासमुख्यमर्के १२ च्युतते नसमोपदर्कैः मध्यस्तदा जीवसमासमाप्तिमविदि
ति श्रीपतिसंमतोक्तमितिः १ अयं वार्हस्पत्यो संवत्सरः तत्र पंचभिः संवत्सरैरेक युगो उक्तं च मलस्त्रे पंचसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिः इति तथा
च श्रीपतियुगं भवेद्वत्सरपंचकेन युगानि षड्द्वादशवर्षषष्ट्या भवंति तेषामाधिदेवताश्च क्रमेण वक्ष्यामि मुनिप्रणीताः १ विष्णुजीवः शक्रः।
त्वष्टाहिर्बुध्न्यपितरः विश्वे सोमश्चंद्रज्वलनौ नासत्याख्यानं त्यष्टभवगारिति २ अथ भौमाद्यानयनमाह शास्त्राद्वीपं त्रयवसुवह्निवसुघ्नः।
शशीतरस्मिज्वलनोम ३१ हीनः शताहतद्वादशराशिचक्रैः १२०० शेषो द्विवाणेश्च ५४ युतो द्वदेहात् ५ शास्त्राद्वपिंडः ६।३९ वसुवह्नि वसु ६३८ घ्नः ४०७६८२
एकत्रिंश ३१ युतः ४०७७१३ द्वादशशतैः १२०० भक्तः फलं भगणाः ३३९ प्रयोजनाभावात् त्यक्ताः शेषं ९१३ अब्दपिंडः ६।३९ युगबाण ५४ भक्तः फलं ११ ५०
अनेन युतः शेषांकः ९१३ भौमध्रुवकः ९२४ ५० अथ बुधोच्चं लब्धा ईताह् त्रोचं खखवाब्धि २०० घ्नमथो दशघ्नः तिथ्यौद्धृतं लब्धांगरसाब्धि ४६६ हीनं अ
ब्दपिंडः ६।३९ खखवाब्धि २०० निघ्नः १२७८०० अधः १२७८०० दश १० घ्नः १२७८००० तिथ्यौद्धृ ११५ भक्तः फलं ११११३ ३ अंगरसाब्धि ४६६ हीनं ११३६७।
३० हृतशेषांकि १२७८०० हीनं चक्रतष्टं जातो यं बुधोच्चध्रुवकः अथ गुरोरानयनमाह शताहृतो धः खनवाप्तनेत्र सूर्याब्द १२२ जीवोब्दनखांशयुक्तः
१ अब्दपिंडः ६।३९ शत १०० घ्नः घ्यक ६३९०० घ्यक ६३९०० खनंद ९० भक्तः फलं ७१०० अनेन युक्तो घ्यक ६५४६१० ०पुनः द्विसूर्यै १२२ युतः ६५०३२

वति देशांतरं ३ २७ रविभुक्त्या ७ गुणितं देशांतरं १२४९ शतेन १०० भक्ते फलं० १४ रविध्रुवके १ ३३ ऋणं कार्यं १ १९ जातोयं रवेः स्फुटध्रुवकः देशांतरं ३।
२७ चंद्रभुक्त्या ९० गुणितं ३१० ३० शतेन १०० भक्तं ३ ६ चंद्रध्रुवके १७ ६१ ३३ युक्तं जातोयं स्फुटचंद्रध्रुवकः १७ १४ ३९ देशांतरं ३ २० केंद्रभु।
क्त्या १०० गुणितं ३४५ शतेन भक्तं लब्धं ३ २७ केंद्रध्रुवकाः १६ २३ ६ युक्तं १६ २६ ३३ जातोयं केंद्रं इति श्रीरामकृष्णादिरचितायां भास्वतीटीकायां तत्त्व
प्रकाशिकायां रविचंद्रपातध्रुवाधिकारः प्रथमः १ अथ भौमादीनां ध्रुवानयनमाह तत्रादौ वर्षाधिपानाह शास्त्रादिसौराद्गणतः खलेर्वा वर्षाधिपाः स
प्तहतावशेषाः गुर्वंकें १ ६ २ वाचस्पति ३ सूर्य ४ सौम्य ५ शौरेश्च ६ राहु ७ क्रमशो भवंति १ शास्त्राब्दपिंडः ६३९ सप्त ७ भक्तः शेषं ३ जातोयं वर्षाधिपो गुरुः ५
एतदुक्तं अन्यावशेषशुक्रोधिपतिः एकेन १ चंद्रः द्वाभ्यां २ गुरुः त्रिभिः ३ सूर्यः चतुर्भिः ४ बुधः पंच ५ भिः शनिः षड्भिः ६ भौमः अथ मासाधिपानाह अब्देऽर्क १२
निघ्नो रविमासयुक्तः सप्त ७ वशेषो रविमाससमाख्या स्त्रशुक्रसूर्यारसुरेज्यसौरि चंद्रावुजाः सावनमासतोन्ये २ अब्दपिंडः ६३९ अर्क १२ निघ्नः ७६३८ गतसौ
रमासैरभि ९ युक्तिः ७६४७ सप्त ७ तष्टः शेषं ४ मासेशो शनिः उक्तं च अन्यावशेषे बुधोधिपतिः एकेन शुक्रः द्वाभ्यां रविः त्रिभिर्भौमः चतुर्भिर्गुरुः पंचभिः शनिः
षड्भिश्चंद्रः अन्ये आचार्याः चंद्रमासैर्युक्ताः चांद्रमासेशाः भवंति तथा सावनमासैर्युक्ताः सावनमासेशाः भवंति सौरादिमासानां लक्षणमाह रत्नमा
यां दशविधिमासमुशंति चंद्रसौरं तथा भास्कर राशिचारात् त्रिंशद्दिनैः सावनसंज्ञमाहुर्नक्षत्रसिद्धो भगणभ्रमात्स्यात् १ सावनदिनलक्षणमाह शिरोमणौ इ
तोदयद्वयांतरं तदर्कसावनं दिनं तदेव मेदिनीदिनं भवासरस्तु सः स्मृतः २ अपर्ची ३ दिनं तिथिभोगः सूर्यांशपरिमितं सौरदिनं अथ संवत्सरानयनं तत्रादौ
नाह संवत्सरो द्विविधः चांद्रो बार्हस्पत्यश्चेति व्यवहारकर्मसु स्मृत्यादिषु कर्मसु चांद्रः फलादेशादिषु बार्हस्पत्यः उक्तं च पैतामहसिद्धांते प्रमाथी प्रथमं वर्षं क
ल्पादौ ब्रह्मणा स्मृतं तदादिषष्टिहृच्छाके शेषं चांद्रोत्र वत्सरः १ व्यवहारिकसंज्ञायं कालः स्मृत्यादिकर्मसु योज्याः सर्वत्रैतेषु वै जैवो वा नर्मदोत्तरे २ तथा
वतिचिंदर्पणे नर्मदादक्षिणेऽब्दः स्यान्मानं बार्हस्पत्यं तदुत्तरे तज्जैवः संकल्पादौ फलं जैवान्तु सर्वतः १ अतो गुरुमानसंवत्सरानयनं तद्यथा शास्त्राब्दपिंडः ६३९

भा०टी० ८ मौमस्य ९२५ ४० बुधोच्चस्य ११७० ३० गुरोः ११६५ ४ भृगोः १६ ५९ शनेः २२९ ३५ अथेष्टदशांतरयोजनार्थं नीत्यादिनाक्षत्रादेशांतरं लिख्यते मौमस्य० १ बुधो
च्चस्य० ११ गुरोः ० ० भृगुः ० ४ शनेः ० ० अनेसंस्कृताः लिख्यते मौमस्य ९२५ ४६ बुधोच्चस्य ११७० १० गुरोः ११६५ ४ शुक्रोच्चस्य १६ ५५ शनेः २२९।
३५ इतिश्रीसेगरवंशस्यवीरसिंहात्मजविजयसिंहवैदिकमार्गप्रवर्तकराज्यवंसतारामकृतेविरचितायांमास्वतीटीकायांतत्वप्रकाशिकायांमौमादिध्रुवापि
कारोनामद्वितीयः २ अथअहर्गणानयनमाह त्रिंशत्कुणामेषमुखार्कमासा दिनैः समेताः क्षतुवासरोना द्युवृंदमेतत्नगभक्तशेषे वारामवंत्यर्कमुखादिना
थाः १ खंरूपवन्हीषुमुनिग्रहांशा ० १ ३५ २७ ९ योज्याक्रियादौविदुषासदैव तुलादितोमीनामेती यथावदशेव १ योज्याद्युगणास्यसिद्धै २ संवत् १७९०
शाके १६६० पौषशुक्लपौर्णमाशनौरविदिनैरभिः १४ युताः २०४ क्षपाहतुल्यैक्षतुवासैरै ५ रूनः २७९ मकरार्कसतिदशातुल्यैराधिदिनैर्युताः २८९ जातोयंसावनो
हर्गणः शेषंस्पष्टंअधिकदिनैर्युतानिसौरदिनानिजाताः चांद्रदिवसाःक्षयदिनैर्हीनाश्चांद्रदिवसाःजाताः सावनाः उक्तं च सिद्धांतशिरोमणौ अधिदिनैर्दिनकृद्दि
नसंचयः सहितः दुदिनान्यथतानिव विरहितानि च तानिदिनक्षयैः क्षितिदिनान्यतउक्तमतोपरिमिति १ अहर्गणः सप्तभक्तः शेषं २ संवत्सरपालकाद्वारोशनिः
कदाचिदहर्गणाद्भीष्टवारोनायाततदासैकं निरेकं वाहत्वाअभीष्टवारः समानीयते उक्तं च सिद्धांतशिरोमणौ अभीष्टवासरार्थमहर्गणश्चसैकोनिरेकः
ष्टपोपितद्दिति अथरवेस्पष्टीकरणमाह स्वर्पंस्वर७ भ्रातिथयः ३ देया पृथक्शताप्ताक्रमशश्चखंडाः शेषाश्चभुक्तान्वितमोप्यनिघ्ना शताप्तयुक्तोप्यधिक
स्फुटास्यात् ३ स्वर्पस्वर्पंचा ५ कर ९ रावी १२ ह्र १४ मूपा १६ घना १७ नवेंदुः कुजमार्गिनाश्च सप्ताश्विनं चंद्रगुणारसाग्नी द्वि ४ धीमकस्सप्तशराशरागाः ४ पंचांद्रयोवेदग
नाक्षतांका क्षितिखदेवाभानुसुर्वकुस्वर्णाः अष्टाक्षिचंद्राः शरसामचंद्रा क्षांद्राब्धिचंद्राशरवह्निणाक्ष ५। ५ ९ १२ १४ १६ १७ १९ २३ २४ २७ ३१ ३६ ४२
४९ ५७ ६५ ७५ ८४ ९४ १०३ ११२ १२१ १२८ १३५ १४१ १४५ उदाहरणं अहर्गणः २८९ स्वरघ्नः २०२३ रविध्रुवके १ १९ युतः २०२४ १९ पृथ
क् २०२४ १९ शतेनभक्ताः १०० फलं सारखंडके २० तत्रशेषकः २०३ सप्ताकः ११२ अनयोरंतरेण ९ गुणं शेषं २१८ ५१ शतं भक्तेफलं २ ११ धनंखंडके १०३ युतं राम० ८
१०५ ११ अनेनयुतोपथक्स्थोकः २०२४ १९ जातोयंनक्षत्रात्मकः स्पष्टोरविः ३८ २० खंडकानांसाधारणी गंधकारेणगतिप्रकारोनोक्तमपिउच्यते यथास

अब्दपिंडः ६३९ विंशति २० भक्तः फलं ३१ ५९ अनेनयुक्तः ६४७६३ ५७ चक्रशेषः जातोयंगुरुध्रुवकः ११६३ ५७ अथभृगुध्रुवकस्याह खेषुभ्वरन्ध्रोकशरा
श्वि ३५९ युक्तः सितोच्चमापं कुनंपैः १६१ शतघ्नाः शाब्दार्द्धपिंडः ६३९ खेषुखवह्नि ७५० घ्नः ४७९२५० अंकशराग्नि ३५९ युक्तः ४७९६०९ अब्दपिंडः ६३९ शतगुणि
तः ६३९०० कुनंपै १६१ भक्तः फलं ३९६ ५३ अनेनयुक्तः ४८०००५ ५३ चक्रंनष्टः जातोयंभृगुकस्यशीघ्रोच्चं ९ ५३ अथशनेध्रुवानयनमाह खवेद ४० नि
घ्नोब्धिनवेषु ५९४ युक्तः शनिर्दशघ्नात्सहितश्चशाके १४ ३ अब्दपिंडः ६३९ खवेदनिघ्न २५५६० अब्धिनवेषु ५९४ २६१५४ अब्दपिंडः ६३९ दश १० गुणः
६३९० चतुर्दश १४ भक्तः फलं ४५६ २६ अनेनयुतः २६६१० २६ चक्रशेषः जातोयंशनिध्रुवकः २१० २६ अत्रग्रंथादस्यध्रुवस्यशकपर्यंतरपत विवत्त(?)
प्युक्त्यालिख्यते तद्यथा अब्दपिंडोकुवेदा ४१ हृतः फलंद्रोच्चेऽर्गणंकुरु तथैवरसतत्वा २५६ सोयोज्यंदेवगुरोःफलं १ समागणोरामबाणै ५३ लब्धंयोज्यंभृगुच्च
के शनौसप्तदशं १७ योज्यं चक्रस्तु स्यात्सुग्रहध्रुवाः अस्योदाहरणं अब्दपिंडः ६३९ रुद्राः ११ फलं ५८ ५ बुधोच्चहीनंजातोयंबुधोच्चं ११६४ ३७ अब्दपिंडः ६३९
रसतत्वा २५६ हृतफलं २ २९ गुरुध्रुवकेयोज्यं जातोयंगुरुःध्रुवकः ११६६ २६ अब्दपिंडः ६३९ रामबाणा ५३ हृतः फलं १२ ३ भृगुध्रुवकेयुक्तं १७ ५६ जातो
यंभृगुच्चं शनिध्रुवके २१० २६ केवलसप्तदश १७ योज्यंजातोयंशनिध्रुवकः २२७ २६ अत्रशतानंदेनभौमादीनां मेषादिस्पर्योदय दयोर्मध्ये नस्स(?)
स्कारोनकृत स्तथाप्युच्यते यथाब्दशुद्धिः खगत्यानिहंतारवखनागै ८०० विभाजिता फलंध्रुवेषुसंयोज्याया उदयेस्युर्निजध्रुवाः १ अस्योदाहरणंब्दशुद्धिः १७ भौ
मगत्या २ ४५ सितोच्च ५ २० शीघ्र ३३ ३८ गत्याबुध ३ १७ गु० १७ शु ३ १७ श० १७ भौमगत्या १ ४५ गुणिता ३११ ३० खखनागै ८०० भक्ताःफलं० २३ इदंभौ
मध्रुवकेयोज्यं जातोयंस्पर्योपयेभौमध्रुवकः १२५ १३ सर्वेसर्वेषांबुधोच्चस्य ११६७ ४० गुरो ११६६ २९ शुक्रोच्चस्य ११ ७ शने २२७ २७ ग्रंथकारेणवीजसंस्कृतो
मंकृतोसोत्रलिख्यते यथातत्वाब्धिभिः २२५ समाबदोभक्तोभागादिकंफलं लब्धंधनेबुधोच्चस्याघ्ने देयंचगुरुकर्णयो १ पूर्णपूर्णनले ३०० भक्तेअब्दपिंडेलवादि
कं पलर्धंतदृणंवीजंसदाकार्यंभृगोच्चके २ तद्वेद्विफलंकार्यंशनिमध्येतुसर्वदाः सदावीजशब्देनवीजास्यः कश्चिज्ज्यापुर्वतते तेनताडितेमध्यचक्रेवीजउत्पद्य
ते इतिवार्त्तिकाणालिखतं उदाहरणं अब्दपिंडः ६३९ कपंचवसम्धि २२५ भक्तः फलं २ ८ भृगोः वीजंऋणमसतद्देव २ ८ शनिवीजंधनं वीजसंस्कृताध्रुवाः

भा०टी० खंडकानांस्पष्टार्थः ११४ अतिथ्यानयने भुक्तिर्नवत्यन्वितभोगभिंदो रर्कोनचंद्रात्तिथयः खनंदै ९० शेषोनखांकाद्गगनांग ६० निघ्ना भुक्त्यंतराप्ता
९ टिकाभवंति १२ रविः २१ २९ ३० चंद्र ७० ३ ३१ रविः चंद्रेन पतति अतो भचक्र २१०० युतः चंद्र २४० ३ २३ एतस्माद्रविः शोध्यः शेषं १२० ३ ५१।
खनंदै ९० र्भक्तंगततिथिः १४ शेषंतिथिर्गतं १३ ५१ इदं खनंदरा ९० शोधितंजातं तिथेरेष्यं ७६ ९ गतंषष्टि ६० गुणं ८३१ एष्यंषष्टि ६० गु
णं ४५६९ रवेर्गतिः ७ ३८ चंद्रस्यगतिः ३२ अनयोरंतरेण २४ २२ भुक्तं जातो वर्तमानतिथेर्गतघटिकाः ९ ५१ भोग्यघटिकाः ५४ ९ अथ यन
क्षत्रयोगानयनं आह शशांकक्षशंनशोधितांशाः षष्टी ६० हता भुक्तिहतास्तुनाड्याः स्वेरवीदोर्युजितस्य योगाः सप्ताश्विनाप्तं द्रगतिस्तु
हारः १३ उदाहरणंः चंद्रः ७० ३ २१ शतेन भक्ताः फलं अश्विन्यादिगतानि ए उनवेसुगतनक्षत्रे शेषे ३ २१ गतं हरात्पतितं एष्यं ९६ ३ ष्या
मंषष्टि ६० गुणं २० १ एष्यं षष्टिगुणं ५७ ३९ चंद्रगत्या ९२ भक्तं फलं वर्तमानं पुष्यनक्षत्रस्य गतघटिका २ ११ एष्यघटिकाः ६३ २ अथा
योगानयने रविः २१ २९ ३० चंद्र ७० ३ ३१ अनयोर्योगः २८ ३२ ५१ भचक्रशेषः ३२ ५१ शतेभक्तः फलं विष्कम्भादिगणनयाविष्कुम्भ
गतयोगाः शेषं ३२ ५१ पातं हराच्छोधितं ६७ ९ शेषं एष्यं पातिं षष्टिगुणं १९ ७१ एष्यं षष्टिगुणं ४० २९ चंद्रगतिः ९२ रविगतिः ७ अनयोर्योगेन ९९ भ
क्तं वर्तमानप्रीतियोगस्यगतघटिका १९ ५४ एष्यघटिकाः ४० ४१ अथ करणानयनं अर्कोनचंद्राच्छरवेदहीनाः ४५ ततोवशेषात्वशराप्ति ४५
लब्धं सप्तावशेषं करणं ववाद्यं तल्लाटिकायाल्लिथिवद्भवंति १४ चंद्र ७० ३ ३१ अर्कोन २१ २९ ३० ऊनाः १२ ७३ ५१ शरवेद ४५ हीनः १२८ ५१
शरवेद ४५ भक्ताः फलं २७ सप्त ७ तष्टं शेषं ६ एकादिगणनयावणिजाख्यं गतकरणशेषं १३ ५१ एस हराच्छोधितं ४५ जातं एष्यं ३१ ९ गतषष्टि
गुणं १८ ३१ एष्यं षष्टिगुणं १८ ६९ चंद्रगतिः ९२ रविगतिः ७ ३८ अनयोरंतरेण ८४ २२ भक्तं वर्तमानभद्राकरणस्य गतघटिकाः ९ ५० एष्यघटिकाः
२२ ८ १४ ७ अथ स्थिरकरणानयनमाह परे दले कृष्णचतुर्दशीया तिथ्यर्द्धभोगाच्छकुनिः चतुष्पाद् नागस्तु किंस्तुघ्नमितिक्रमेण चत्वारि राम०
विंघात्करणानि सप्त ७ १५ कृष्णपक्षे चतुर्दश्युत्तरार्द्धे शकुनिकरणं अमायाः पूर्वार्द्धे चतुष्पादं उत्तरार्द्धे नागं शुक्लप्रतिपदः पूर्वदले किंस्तुघ्नं एतानि ९

४० अभोग्यंशहृत्कलाद्यंते भं प्रयुक्ता चरवेस्फुटागतिः चंद्रसभोग्यस्वस्वतांशयुक्तं खेनेंद ९० युक्तंगतिशीतरश्मीः १ उदाहरणं रवेखंडकांतरं १८ सप्त ७ गु
णितं १२६ शतभक्तं फलं ० ३७ रवेर्मध्यमगतौ ७ युक्तं ७ ३७ जाता पंरवेस्फुटागतिः अथ चंद्रस्पष्टीकरणमाह खवेद ९० निघ्नात्तिथ्यपःशशां
कें केंद्रेशतघ्नात्तिथ्यपःश्रेषाः केंद्रक्रमात्खदशस्सप्तदस्रे २७ ५६ शाध्यातिथोघ्नागरामाग्निदस्रैः २४५७ ६ केंद्रस्यादौ हरेद्भागं तज्जागं च हरेच्छशी
केंद्रगोभाग्रशीत्फलं तदा चक्रा २७०० युतो हरेत् ७ इंदुर्ध्रुवैंद्रा स्मरहितः खसप्तैः १२० स्वराधभागोन युतः समाधाद् चरार्द्धभागाधिवादिमासैः
खचंद्रनेत्र ध्रुवचंद्रखांशाः ० १ २ २ १ ० ८ धनर्णरेदाक्र्मेनेषु ५० लब्धांशीतांशुकेंद्रे भुजचयुतंप्रकुर्यात् तत्सहंसुशतशास्वरवें ज्ञेयोऽब्धवाः
शाश्वधनंस्फुटःस्यात् तत्र इंदोरवरूपाग्निरसाखचंद्रा नृपाजिनाः पंचगुणास्साब्धी षष्टीः शरागाक्रुनवाष्टकाश्च षट्मानवोरामममनुनवाहा ९० पं
चाबुदास्त्वांकभुवोद्विरवाग्नि विश्वाग्निजाप्यग्निरवरामदस्राः पंचाग्निहृगोग्निपयाक्रुसिद्धा नेत्राब्धिरन्ध्रद्विजिनाग्निसिद्धा ११ ० १३ ६ १० १६ २४
३५ ४६ ६० ७५ ९१ १०८ १२६ १४३ १५९ १७५ १९० १२३ २१३ २२२ २३० २३५ २३९ २४१ २४२ २४३ उदाहरणं अहर्गणः २८९ खवे
दं ९० निघ्नां २६० १० चंद्रध्रुवकेन ७ १४ ३८ युतः २७ २४ ३८ मध्यमचंद्रो भवति दिनगणः २८९ शतेन १०० गुणितः २८९०० केंद्र
ध्रुवकेन १६२६ ३६ युतः ३०५२६ ३३ चंद्रकेंद्र भवति केंद्रात् खदस्रसप्तदस्रे २७५६ भक्ते लब्धं ११ शेषं २१० ३३ तथैव चंद्रात् २७ २४ ३८ अंगसप्त
धियदस्रैः २४५७ भक्ते लब्धं ११ अत्र केंद्रलब्धतुल्यैवलब्धं ग्राह्यं यदि केंद्रात् चंद्रोन्यत्तः तदा भचक्र २७०० संयोज्यं भजेत् अत्र भागशेषं ६ ३७ ३८ स्प
ष्टसंस्कारमाह दिनगणः २८९ खसप्तैः १२० भक्ताः फलं २ २४ चंद्रशेषे ३७ ३८ युतं ७०० २ मकरेच भागाः २९ तैर्युतः ७०२ २ धनः दिनगणः २८९
खपंच ५० भक्ताः फलं ५ ४८ केंद्रशेषे २१० ३३ युतं २१६ १९ शते १०० भक्ते फलं २ जातं भुक्ते खंडकं तस्यांकः १ भोग्यखंडकस्यांकः ३ अनयोरं
तरेण २ शेषं १६ १९ गुणितं ३२ ३८ शतेन १०० भक्तं लब्धं ० १९ भुक्तखंडके १ युतं १ १९ जातं चंद्रस्य मंदफलं पृथकस्थचंद्रे युतं ७०३ २१ जातो पंस्प
ष्टचंद्रः अथ गत्यानयनं चंद्रस्य खंडकांतरं २ खशशांशेन युतं ० १७ तं २ १ जातं गतिफलं अनेन युतः चंद्रस्य मध्यमगतिः ९० जाता स्पष्टागतिः ९२ १

 गुणितः२८९० सप्तदशा१० भिःहीनः२८७३ पृथक्स्थाप्याः२८७३ सनागो७० भक्तः ४१ २ अनेनहीनः २८३१ ५२८ त्रिभिरुर्धभक्तः९४३ ४९ अयंमंगुबुधौम
 ध्यमौभवतः इदमेवभौमगुरुशनीनांशीघ्रोच्च यदादशा१० ग्रेदिनगणेसप्तदशा१७ नपतति तदाकुवाणांगण्प३८५२१संयोज्यपातेर्पत् ततपृथक्स्थाप
येत् स्वचंद्रस्यैः२१० भक्तंपृथक्स्थेहीनः त्रिभिर्भक्तंसततुधगुऔमध्यमौभवतः भौमगुरुशनीनांशीघ्रोच्च अत्रग्रंथेकारणमेघास्त्रिसैपै१पातसंस्कारेणनक
तःसउच्यतेपथ्या सर्वधुवंर नेत्रभक्तस्वर्गोशोनेधनंकुरु भौमाविंग्रिरुशीघ्रेषुमध्यपार्दुधश्रुक्रपोः२ रविक्रुवकः१ ३८ अधितिः० ४९स्त्वनवमां
शेनः० ५ हीनः० ४४ अनेनयुतः९४४ ४३ बुधमन्योर्मध्यमास्यात् इदमेवभौमगुरुशनिनाशीघ्रोच्च अथस्पष्टाधिकारोव्याख्यायते तत्रादौप्र
योजनमाह स्फुटक्रियोपयोगापमध्यमानयनंकृतं स्फुटक्रियारंभणस्यप्रयोजनमथोच्यते १ प्रयोजनमाहसिद्धांतशिरोमणौ पात्राविवाहोत्सजातकार्यै
खेटैः स्फुटैरेवफलंस्फुटत्वंसप्रोच्यते तेनेनभश्चराणांस्फुटक्रियादृग्गणितैक्यकृत्प्रा२ अन्यच्च विवाहे स्पष्टतरैनीकिंचित्फलंप्रवकुनि
तरांजमःस्यात् अतःखगानांखलुसाधनार्थक्रमंजवेदैवविदाहितायेति अथभौमादीनांमंदोच्चान्याह अष्टेषुषट्नंद्युः शतानुपूपय।
अहाःयुक्तेष्वकेशःग्रास्ते तुरवंडपरिक्षइहीनेमझाधिकंचक्रविशोध्यखंडधमन्नानकेंद्रेखचरेऽत्रयोस्यात् यन्नाधिकेचेदनमत्रकार्यधुर
ण११नवेदु१९ द्विपमा२२नवेंदु१९ तद्वोध्यभौमादेीनवधुक्तहीनाः ५ भौमस्यमंदोच्चं अष्टशतसंख्याकं ८०० बुधस्य५०० गुरो
६०० भृगो९०० शनेः४०० खचरमंदोच्चेनयुक्तोमध्यमग्रहः स्वमंदकेंद्रेभवति यदाषट्शतान्यूनं तदागतकेंद्रं यदाधिकंतदा
रवर्षे षड्हीनाकेंद्रात्खंडकपातं यदाषट्शताधिकंतदाचक्रात्शोध्यं खंडकग्राह्यं फलंसकादिगणनयागतांकोभवति तदान्निमःसंख्यांकः अ
नयोरंतरेणखंडकावशेषं गुणनीयं शतेनभाजेत्फलेनगतांकोहीनयुक्तःकार्यः तद्यथा संख्यांकस्माहीनस्तदागतांकेहीनेकार्यं अधिक।
श्चेतदायोज्यं अत्रयदाद्ग्यखंडकं अंत्यखंडकंचलभ्यते तदाअन्त्यखंडकेप्राप्यमेवफलं प्रथमखंडकेऽपि यदाअंत्यखंडकसंयोपेक्ष
सरवफलंसस्वभोग्यं उक्तंच भौमादीनांतानभरवंडकं यदाभौमहतंखंडप्रथमखंडकं मंदोत्तंतुसस्वभोग्यकः खंडेश्चणंस्यात्खचरे

चलाविस्थिरकरणान्निसुः १५ दिने दिनेहर्गणं रूपयुक्तं सप्तैव सप्तेन ७ खनंद ९० भिरै खवेदुकेदे युत भक्तुमति प्राग्स्फुटीकार्यमिति प्रसिद्धः १६ अहर्गणो गति
दिनं रूपसंयोज्यं सप्तेसप्त ७ चंद्रनवति ९० केंद्रे शतः १०० योजयित्वा प्राग्वत्क्रियाकार्या १६ अथराहोरानयनमाह अहर्गणं वेद ४ हतं दशाप्तं फलं नाईयुक्तम
स्तीदुपातः खखवागनेत्रां २७०० हरितोयुतं खस्याश्चक्राद्वै १३५० उक्तं स्फुटं युक्तं नराहो १७ अहर्गणः २८९ वेद ४ हतः ११५६ दश १० भक्तः ११५ उद्भवावध्रुवाद्
न १०४६ ५२ युतः १०६२ ३० मचक्रे २७०० शोधितः ८३७ ३० मक्तो यं राहुसुरवं ८८ मेव चक्रार्द्धेन १३५० युतं २१८७ ३० जातं केतुसंज्ञकौराहुः १७ इति
श्रीसंगरवंशस्य वीरसिंहात्तुजवीजयसिंहराजोरामलक्ष्मसाविरचितायां भास्वतीटीकायां तत्त्वप्रकाशिकायां चंद्रार्कयोः स्पष्टीकरणाधिकारः तृतीयः अथ भौमा
दीनां स्पष्टीकरणं व्याख्यायते तत्रादौ मध्यमानयनमाह भौमः स्वर ७ घ्नात् द्युगणात्त भक्ताः ४८ तः युतं युतं दात्रिंशता ३० महीनः दिनगणः २८९ सप्त ७ गुणितः
२०२३ कृता ४ घ्नः फलं ५०५ ४५ दिनगणः २८९ त्रिंशत् ३० भक्तः फलं ९ ५७ सर्वावीतफलं ५०५ ४५ हीनं ५०४ ४७ भौममध्ये विना २५ ४६ युतं १४३० ३३ चक्र
१२०० तष्टं २३० १२ जातो यं मध्यमो भौमः अथबुधोच्चमाह अष्टाष्ट ८८ शेषः खखराम ३०० निघ्न ७५०० पक्षाग्निभिः २२ भक्तं फलं ३४० ३४ बु
धोच्चं चक्रेण ११७० १९ युतं १५११ १३ चक्र १२०० तष्टं शेषं ३११ १३ जातं बुधोच्चं १ अथगुरोरानयनमाह गुरुर्युगघ्ना द्युगणा दशा ३० प्तो वेदाग्नि
४४ भिः लब्धं विवर्जितश्च दिनगणः २८९ त्रिघ्नः ५६७ दश १० भक्तः ८६ ४२ दिनगणः ३ वेदाग्निभिः ४४ भक्तः फलं ६ ३५ अनेन हीनः ८०।
५ तत्र फलं क्षेपकेन ११६५ ५ युतः १२४५ १२ चक्र १२०० तष्टः शेषं ४५ १२ जातो यं गुरुर्मध्यमः अथभृगुच्चमाह वेदाहतो द्योगुणः अमगयु
क्तं सितस्पष्टीग्रं संहितेरखेशशकैः १४० २ दिनगणः २८९ चतुर्गुणितः ११५६ एषक ११५६ त्रिभिः भक्तः फलं ३८५ २० अनेन युतः १५४१ २० दिनगणः २८९
खशक्र १४० भक्तः फलं २ ४ अनेन युतः १५४३ २४ शुक्रोच्च क्षेपकेन १६ ५५ युतः १५६० १९ चक्र १२०० तष्टः ३६० १९ जातोयं भृगोः शीघ्रोच्चं २ अथश
नेरानयनमाह शनिर्युगं द्युगणं २ नवभक्तलब्धं फलान्वितो रविसुदयस्य मध्यः दिनगणः २८९ नव ९ भक्तः ३२ ६ शनिक्षेपकेन २२८ ३५ युतः २६१ ४१ जातोयं
मध्यमशनिः अथबुधभृग्वोर्मध्यमः ग्रहाः भौमशनिनां शीघ्रोच्चमाह दिग्भ्यार्ध्वनो नात्वनमांशा १० हीनः त्रिंशभिर्भग्रहोर्कविजेत्स्पष्टीघ्रं दिनगणः २८९ दश १०

भा॰टी॰
११

०	१	२	३	४	५	६	७
०	६०	७७	११०	१२३	१२२	८७	५७
०	२८	५३	७१	१६	५३	३७	१९
०	१६	३०	३८	३६	२३	१६	९
०	५२	८०	१२०	१५०	१४८	१२७	७२
०	१०	१७	२१	१९	१२	८	४

मध्येशीघ्रफलस्यार्धमांदमर्धफलं तथा मध्येग्रहे मंदफले सकले शीघ्रमेवच तथाच सिद्धांत
शिरोमणौ दलीकृताभ्यां प्रथमं फलाभ्यां ततोखिलाभ्यामसकृत्कुजस्य उदाहरणं तत्रा
दौ भौमस्पष्टीकरणम् मध्यमोभौमः २२४ ३२ स्वशीघ्रोच्चेन ९४४ ४३ हीनः जातं शीघ्रकेंद्रं ७९८
४९ शतभक्ते लब्धं ४ एकादिगणनया गतखंडकं ४ तत्रस्थोंकः १२३ एष्यांकः १२२ अनयोरंत
रेण ११ शेषं ८७ ४९ गुणितां ९४३ ४९ शतं भक्ते लब्धं ९ २६ एष्यांकस्य न्यूनत्वात् गतखंडक
स्थांक १२३ हीनं १२३ ३४ अस्यार्धं ६१ ४७ जातं शीघ्रफलार्धं केंद्रस्य षड्भोनत्वादृणं मध्यमोभौमः
२३० ३२ शीघ्रार्धफलेन ६१ ४७ हीनः १६८ ४५ जातो यं शीघ्रफलार्धसंस्कृतो भौमः अयं स्वमंदोच्चेन ८०० युतः जातं मंदकेंद्र
९६८ ४५ चक्रा १२०० च्छोधितं शेषं २३१ १५ शतभक्ते गतखंडकं २ तत्रस्थोंकः ९९ एष्यांकः २२ अनयोरंतरेण ३ शेषं ३१ १५ गुणे
९३ ४५ शतभक्ते लब्धं ० ५६ एष्यांकस्य स्वल्पत्वात् गतांके १९ युतं १९ ५९ सप्तदशा १७ गुणं ३३८ दशा १० भिभक्तं फलं ३३ ५३ अस्यार्धं जा
तं मंदफलार्धं १६ ५६ मंद्राशिकस्य केंद्रत्वात् शीघ्रफलार्धसंस्कृतेन युक्तं १८५ ४१ जातो यं मंदफलार्धसंस्कृतो भौमः अयं स्वमंदो
च्चेन ८०० युतः ९८५ ४१ जातं मंदकेंद्रं ९८५ ४१ एवं मंदफलं धनं ३३ ० अनेन युतो मध्यमो भौमः २३० ३२ जातो यं मंदस्पष्टो भौमः २६३
३२ पृथक् २६३ ३२ स्वशीघ्रोच्चेन ९४४ ४३ हीनः जातं द्वितीयशीघ्रकेंद्रं ५१८ ४९ अत्र पंचराशिः अतोस्यांशाः त्रिघ्नाः ५५६ २७ शते।
१०० नभक्ताः फलं ५ गतखंडकं शेषं वक्रीघ्रफले ऋणं १०७ ५४ अनेन मंदस्पष्टो भौमः २६३ ३२ हीनः जातो यं स्पष्टो भौमः १५५ ३८ परंतु दृ
कतुल्यो न जातः ग्रहलाघवजातकतुल्योयं १ २० ३२ ४८ उभयोर्महदंतरं इतिकारणात् स्वकल्पितानि खंडकान्युच्यंते तानि यथा भौ
मस्य गोत्रा १९ नगवीतिहोत्राः ३७ स्विसागराः ४ सप्तगुणाः ३७ नवेंदु १९ शैलाश्च ७ भूर्णा ११२ वंशो १२ कुचंद्रा ११ शैलाश्च ७ मांदाः शशिजस्य खंडं १

राम॰
११

9

पद्यातद्या अथ फलस्यक्रणधनमाह मंडोनकेंद्रे सतिफलंग्रहे ऋणकार्यं अधिके धनमित्यर्थः उत्तरार्द्धेनमंदखंडकान्याह रुद्रेतिस्य
स्पार्थः अथमंदफलंशीघ्रफलंचाह घनागत ७ नाग ८ त्रय ३ सूर्य १२ निघ्नाद्दशोद्धृतंहीनधनंचमध्ये एवकस्वशीघ्रोनितकेंद्रषड्भावि
घात्स्वशीघ्रोनयुतंस्फुटस्यात् ६ भौमस्यखंडकजनितंफलंसप्तदश १७ गुणंकार्यं बुधस्यसप्त ७ गुणंगुरोरष्ट ८ गुणं भृगोस्त्रिगुणं शनेद्वादश
१२स्यगुणं सर्वदश १० भिर्भज्यं स्वस्वस्यमंदफलंभवति इदंमध्यमग्रहेकेंद्रवशात्ऋणधनंवाकार्यं समंदस्पष्टोभवति अथ उत्तरार्द्धेनशीघ्रफ
लमाह पद्यगतिमंदस्पष्टोग्रहाः पद्यकस्याप्यः स्वशीघ्रोच्चेनऊनः शीघ्रकेंद्रंभवति यदामंदस्पष्टग्रहेशीघ्रोच्चेनपतितदाचक्रं १२००
संयोज्य यदापेतशीघ्रकेंद्रेत्रेभज्ञाधिकंतदाचक्रतःशोध्यंशतेनभजेत् लब्धंगतखंडकंभवति शतैष्यखंडयोरंतरेणशेषंगुणयेत्
शतेनभजेत् फलंगतखंडकेक्षेपेधिवशाशीघ्रफलंस्यं सग्रहस्पष्टोभवति यदाशीघ्रकेंद्रंपंचराशिस्तदान्योविशेषः तथाहि
राशिंविहायतस्यापाशाख्रिघ्नाः शतभक्ताः लब्धंखंडकंग्राह्यं शेषमंतरेणगुणनियं शताप्तंगतखंडकेहीनंकार्यंशीघ्रफलं
भवति उक्तंच पंचराशिगतायत्रस्वशीघ्रोच्चोनितामदि त्रिघ्नंतुतत्रतेअंशाः शतलब्धेनखंडकमिति ६ अथशीघ्रखंडकानाह भौम
स्याब्धी ४० नगसप्त ७७ स्वेशाः ११० देवेंदु १३३ आतींदु १२२ नगगोनगार्थाः ९७ ५७ ऋस्पर्द्धे २७ मग्नायु ५३ कुसेप्त ७१ खटस्वरा ७६ ततलि
पंचाग ५३ ऋणी ३७ नवेंदु १९ गुरोनगा १६ स्वाग्नि ३० गजाग्नेपंच ३८ षट्वह्नयो ३६ रामयमा २३ नपांका १६ २ भृगोर्द्विवेदा ४२ कुगजौ ८१
खसूर्या १२० ओमाह १५० नागेंदु १४८ मेमू १२७ त्रिशैला ७३ २ शनेर्दिशो १० द्वी १७ कुपमा २१ नवेंदु १९ द्विभूमयो १२ मंगल ८
मृण्य ४ खअव्रीसंख्यास्पष्टार्थलान्नोव्याख्याता ९ अथफलदानक्रममाह आदौशीघ्रफलस्यार्धंपद्यागतधनेर्णंमध्यग्रहेदेयं
शीघ्रफलार्धसंस्कृताद्ग्रहात् मंदफलंसाध्यं तदर्धंशीघ्रफलार्धसंस्कृतग्रहेदेयं एतस्मान्मंदफलंसाध्यं तदखिलंमध्यमग्र
हे यथाऽसंधनर्णंदेयंसमंदस्पष्टोभवति एतस्माच्छीघ्रफलंतदखिलंमंदस्पष्टे पद्यागतंदेयंस्पष्टोभवति उक्तंच स्वर्पेसिद्धांते

10

के:९केंद्रेकुलीरेमकरेऋणंधनं अस्यार्थः मंदेरवंडांतरं भौमस्यखंरसै६०भक्तेफलं कर्कादिकेंद्रेशतिमध्यमगतौऋणंकार्यं
मकरादिमंदकेंद्रेसतिधनमित्यर्थः एवंमंदस्पष्टगतिर्भवति एवंसर्वेषां बुधगुरुभृगुमंदानांखंडांतरंखरामै३०भक्तंशनेः खं

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	खं
०	१९	३९	५८	७६	९३	१०८	१२९	१३१	१३३	१२३	८३	०	मं
०	१४	२७	३९	५०	५९	६७	७१	७१	६५	५२	३०	०	बु
०	८	१६	२३	२८	३३	३५	३६	३४	३०	२२	१२	०	वृ
०	२१	४२	६२	८२	१०२	१५८	१५४	१५७	१५५	१४८	१०९	०	शु
०	५	९	१३	१६	१७	१९	१९	१८	१५	११	६	०	श

डांतरंखरखांकैः९०० भक्तंगति धनमृणंपूर्ववत् अथ
शीघ्रगतिफलमाह भौमाच्चलांकविवरंखगुणे३०शरै
श्च५नागेंदु१८भिर्युगकरै२४श्चतिथिभि१५र्विभक्तं त
द्धि:नेष्टकलपचपेतुमृदुस्फुटास्यास्यसंचेद्दृढऋणपस्यति
तातुवक्रे १ अस्यार्थः भौमात्क्रमेणशीघ्रांकांतरंखगुणे
त्यादिभिभक्तं भौमस्यखगुणे३०बुधस्यशरैः ५गुरोरष्टाद
शभिः१८भृगोर्जिनैः२४शनेस्तिथिभिः१५भक्तेफलंमंद
स्फुटगतौलब्धांकस्यचपलात्वाद्धनेसपलात्ऋणेस्फुटगतिःस्यात् चेद्दृढऋणातद्यदाविपरीतंशोध्यं पश्चेषसावक्रागतिः अथशीघ्रांतिमे
खंडकेकिंचित्संस्कारमाह भौमारयोःशीघ्रपदात्यखंडशेषं पंचकस्यखशरेषु५०हीनंस्वस्वंविभक्तं त्रिभि३र्भागेर्णेश्च५फलंधन
र्णस्फुटयोःस्फुटौतौ १ भौमारयोःपदांकदाविदंत्यघ्नलभ्यांकःस्यात् तदाशेषांकाःखबाणभक्तेशेषाःउर्वरिताःतेषांस्थापनः खबा
णेषु५०पतिताःतयोर्मध्येस्वल्पग्राह्यं पदिभौमस्तदात्रिभि३र्भक्ता पदिभौमस्यतद्यपंचपं५भक्ताफलंस्फुटयो मध्यभौमयोःखशी
घ्रधनऋणंकार्यं तौस्फुटौभवतः कुजजन्मजातांगतौविशेषः (कुजजन्मजाणांचेच्चलांकौ स्यगतोयदिदस्तवेदैः४२द्विवेदैश्च४२
नागचंद्रमितैः१७क्रमात् शेषांकविदितं [illegible] नेवदूर्वभिनौभिभिः२अस्यार्थः कु।

नंदाभ्र ९० भूयो १६ भ्रूनवेंदु १९ भ्र २ नंववो १६ गो ९ स्त्र रप्त ज्यकस्य वेदा ४ शराः ५ पंचमिताः शराभ्र ५ सुखद तुल्या ४ भगजस्यभागाः २
रामेंदव ३३ स्तर्कपमा २६ कुरामा ३१ स्तर्काभ्रनो २८ विध्वे १३ मितश्च ष्टेषु ४८ नंद नुशताप्त्रास्यां मंदकेंद्र क्षितिजादिकानां ३
१ सोर्द्ध चक्रा द्रहित शताप्त पूर्वोक्तिं वक्ष्ये प्रहत वशेषांक न्याभ्र चंद्रे १०० घ्रिहतं पदाप्तं खंडं फलं कोष्टकण धनेर्णं ५ अथ शी।
घ्रांकानाह नवेंदवो १९ नंदगुणा ३९ गजाज्य ५८ मठद्भ्यो ७६ रामग्रहा ९३ गजाशाः १०८ घ्रर्कौघ १२२ कुविध्वे १३१ गुणरामचंद्रा १३३ अ
कोः १२३ स्थिनागा ८३ क्षितिजशीघ्रां १ मनु १४ भीनि २७ नंदाग्नयो ३९ शून्यवाणा ५० नवाक्षी ५९ नंगांगानि
६६ नेत्राद्रियाणि ७२ खरामा ३० क्रमा तरात्रिनाघांगजस्य २७ गुरो नागसंख्या ८ नवा १६ त्रिद्विसंख्या २३ भुगजाद्वि
संख्या २८ सुराः ३३ वाणरामा ३५ तथा तर्कारामा ३६ सुमुद्रा ग्रपधा ३४ खरामा ३० द्विदस्रा २२ द्विचंद्रा १२ अंक
क्रमेण २ ८ कुदस्रा २१ द्विवेदा ४२ शि तर्कार्द्र ६२ द्विनागा ८२ कुशून्येंदु संख्या १०१ हरुद्र ११८ भगोस्यात् ७ गाग्नि
दवो १३४ शोभवेदेन्दवश्च १४० भृगो र्दै दवो १५४ हींदुसंख्या १५८ नवाशाः १०९ ४ वाण ५ गो विध्व १३ न
पतिः १६ घ्रतयो १६ नंदचंद्रमा १९ नवेंदवो १९ थघनयो १८ तिथि १५ रुद्र ११ स्ता द्रशनेः पपकस्व

शु	१	२	३	४	५	६	७
०	१९	३७	४३	३७	१९	०	मं
०	६	११	१२	११	७	०	बु
०	९	१६	१९	१६	९	०	वृ
०	४	५	५	५	४	०	शु
०	१३	२६	३१	२६	१३	०	श

शीघ्रोनीतशीघ्रकेंद्र रसोर्द्धचक्रोजितखखु ५० भक्तेगतैष्ययोरंतरशेषभिनिघ्नं खवाणं ५० भक्तायं मणं चशीघ्नं ६ अस्यार्थः अ
कसंख्यास्पष्टार्थं मंदस्पष्टग्रहः पपकास्याप्य स्वशीघ्रोच्चाद्विशोध्यते सति शीघ्रकेंद्रं भवति यदा षड् भांतरा चक्रेतः १२०० शो
ध्यं खवाण ५० भक्तं फलं गतखंडकं भवति गतखंडफलं गतखंडकं भवति गतखंडकस्यांकः स्थाप्यः खंडांकश्च स्थाप्यः
अनयोरंतरेणा शेषं गुणनीयं खवाण ५० भक्तं फलं गतखंडकस्यांकः स्थाप्यः सर्वांकोधनेश्चेयुक्ते हीनश्चेहीन शीघ्रफलं भ
वति अथ गम्यानयममाह भौमादिकानां खलु मंदखंडांतरं विभक्तं खरसैः ६० खतमे ३० खपावके ३० शून्यगुणैः ३० खखा

भा०टी०
१३

जातोयंशीघ्रफलार्धसंस्कृतोबुधः ९७५ ४६ अयंपृथक् ९५५ ४६ स्वमंदोच्चेन ५०० युतः जातंमंदकेंद्रं २२५ ४६ शते १०० भ-
क्ते लब्धं २ रूपादिगणनयागतांकः ११ एष्यांकः १२ अनयोरंतरेण १ शेषं २५ ४६ गुणं ५५ ४६ शतं १०० भक्ते लब्धं।
० ३२ एष्यांकस्यचपलाङ्कतांके ११ युतं ११ ३२ जातंमंदफलंस्फुटं अस्यार्धेन ५ ४६ हीनःशीघ्रार्धसंस्कृतोबुधः २४९ ०।
स्वमंदोच्चेन ५०० युतः जातंद्वितीयमंदकेंद्रं २४९ ० पूर्ववन्मंदफलंस्फुटं ११ २९ अनेनहीनोमध्यमोबुधः ९४४ ४३ जा
तामंदस्पष्टोबुधः ९३३ १४ अयंपृथक् ९३३ १४ स्वशीघ्रोच्चेन ३११ १३ हीनः जातंद्वितीयशीघ्रकेंद्रं ६२२ १ पूर्ववशीघ्रफ
लंधनं १२ १३ अनेनस्पष्टोबुधः ९४६ २७ अथगुरुस्पष्टीकरणं मध्यमोगुरुः ४५ १२ स्वशीघ्रोच्चेन ९४४ ४३ हीनः जा
तंशीघ्रकेंद्रं ३०० २९ खबाण ५० भक्तं ६ खंडकगतांकः ३५ एष्यांकः ३६ अनयोरंतरेण १ शेषं ० २९ गुणं ० २९
खबाण ५० भक्तं ०।० अनेनयुतोगतांकः ३५ जातंशीघ्रफलंस्फुटं अस्यार्धेन १७ ४८ हीनः मध्यमोगुरुः ४५।
१२ जातोयंशीघ्रफलार्धसंस्कृतोगुरुः २७ २४ पृथक् २७ २४ स्वमंदोच्चेन ६०० युतः जातंमंदकेंद्रं ६२७ २४ चक्रा
१२०० च्युतं ५७२ ३६ शत १०० भक्तेफलं ५ गतखंडकगतांकः ९ एष्यांकः अनयोरंतरेण २ शेषं ७२ ३६ गुणं ६५३ २४ श
तभक्तेफलं ६ ३२ अनेनहीनोगतांकः ९ जातंमंदफलंधनं २ २८ अस्यार्धेन १ १४ मंदफलार्धसंस्कृतोगुरुः २८ ३८ २७ २४
युतः २८ ३८ जातोयंशीघ्रमंदफलार्धाभ्यांसंस्कृतोगुरुः स्वमंदोच्चेन ६०० युतः जातंमंदकेंद्रं ६२८ ३८ पूर्ववन्मंदफलंधनं
२ ३५ अनेनमध्यमो ४५ १२ युतः जातोमंदस्पष्टोगुरुः ४७ ४७ अयंपृथक् ४७ ४७ स्वशीघ्रोच्चेन ९४४ ४३ हीनः जातं राम०
द्वितीयशीघ्रकेंद्रं ३०३ १४ पूर्ववशीघ्रफलंस्फुटं ३५ २ अनेनमंदस्पष्टो ४७ ४७ हीनः जातोयंस्पष्टोगुरुः १२ ४४ अथशुक्रस्य १३

अत्र धर्मराजानां चचलांक: अस्य गः स्यात् दशोषांकं भौमस्योच्चिवेदे: ४२ बुधस्य चद्विवेदे: शुक्रस्य अष्टादशाभि: १८ भक्तं फलं क्रमेण
द्विरशर ५ गुणे ३ युतं स्वगतिफलं स्यात् अनेनैव मंदस्पष्टागति संस्कार्य्या स्पष्टागतिर्भवति दर्वगतिनैवदेयं उदाहरणं मध्यमौ
म: २३० ३२ स्वशीघ्रोच्चेन ९४७ ४२ हीन: जातं शीघ्रकेंद्रं ७८५ ४९ स्ववाण ५० भक्तो लब्धं ९ खंडेक स्वकादिगणयेन यागतांक:
१३२ स्वष्यांक: १२३ अनयोरंतरेण ९० शेषं गुणं २५८ १० पंचाशद्भक्ते फलं ७ ९ अनेनान्निमस्य अणत्वात् गतांको हीन: १२५।
५१ जातं शीघ्रफलं अस्यार्धं ६२ ५५ शीघ्रकेंद्रस्य फलज्ञानतां जातं अणं अनेन हीनो मध्यमो भौम। जातो शीघ्रफलार्धसंस्कृ
तो भौम: १६७ ३७ अयं पृथक् १६७ ३७ स्वमंदोच्चेन ८०० युत: जातं मंदकेंद्रं ९६७ ३७ षड्राधिकत्वाच्चक्रात: शोध्यं २३२ २३ शत १००
भक्तं फलं २ स्वकादिगणं ८ नयागतांक: ३७ स्वष्यांक: ४३ अनयोरंतरेण ६ शोषे ३२ २३ गुणं १९४ १८ शतभक्तेफलं १ ५५ अनेना
निमस्य धनत्वाद्गतांको ३७ युत: ३८ ५५ जातं मंदफलं अस्यार्धं १९ २७ मंदकेंद्रस्य षड्राधिकत्वाज्जातं मंदफलार्धं धनं अनेन पृथ
कस्थो युत: जातायं शीघ्रार्धमंदफलार्धसंस्कृतो भौम: १८७ ४ स्वमंदोच्चेन युत: जातं मंदकेंद्रं ९८७ ४ चक्राच्छोधितं २१२ ५६
पूर्ववन्मंदफलं धनं ३७ ४६ अनेन युतो मध्यमो २३० ३२ भौम: जातायं मंदस्पष्टो भौम: २६८ १७ अयं पृथक् २६८ १८ स्वे
शीघ्रोच्चेन ९४४ ४३ हीन: जातं द्वितीयं शीघ्रकेंद्रं ६७५ ३५ पूर्ववच्छीघ्रफलं अणं १०५ ९ अनेन हीनो मंदस्पष्टो २६८ १८ जा
तोयं स्पष्टो भौम: १६४ ९ अथ बुधस्य स्पष्टीकरणमाह मध्यमो बुध: ९५४ ४३ स्वशीघ्रोच्चेन २११ १३ हीन: जातं शीघ्रकेंद्रं ६२३।
३० चक्रान्युतं ५६६ ३० स्ववाण ५० भक्तं ११ जातं खंडकं गतांक: ३० स्वष्यांक ० अनयोरंतरेण ३० शेषं १६ ३० गुणं ४९५।०।
स्ववाणभक्तेफलं ९ ५४ स्वष्यांकस्य अणत्वाद्गतांके ३० हीनं। २० ६ जातं शीघ्रफलं धनं अस्यार्धेन १० ३ जातो मध्यम: ९४४।४३

मा०टी० १४ अयंपृथक् २५७ २० स्वमंदोच्चेन ४०० युतः जातंमंदकेंद्रं ६५७ २ चक्राच्छोधितं ५७२ ५८ शतभक्तेफलं ५ खलकंतस्योगरं
कः १२ एष्यांकः ० अनयोरंतरेण २३ शेषं ४२ ५८ गुणं ५९२० ३४ शतेनभक्तेफलं ५ ५९ एष्यांकस्यऋणत्वात्गतांके १३
हीनं ७ १ जातंमंदफलंधनं अस्यार्धेन ३ ३० युतोपृथक् २५७ २ जातोयंफलंद्वयार्धसंस्कृतःशनिः २६० ३२ स्वमंदोच्चे
नयुतः जातंमंदकेंद्रंद्वितीयं ६६० ३२ उक्तांचे मंदफलंधनं ७ ५३ अनेनमध्यमः २६१ ५१ युतः जातोयंमंदस्पष्टोशनिः
२६९ ३४ अयंपृथक् २६९ ३४ स्वशीघ्रोच्चेन ९४४ ७३ हीनः जातंद्वितीयशीघ्रकेंद्रं ५२४ ५१ उक्तवच्छीघ्रफलंऋणं ८ २१
अनेनहीनः पृथक् २६९ ३४ जातोयंस्पष्टःशनिः २६१ ३ अथग्रहाणांगत्यानयनमाह भौमस्यभोग्यकांतरं ६ षष्टिभक्तंफलं०।
12 ३३ मकरादिकेंद्रत्वान्मध्यमगतौ १ ७५ युतंजातोयंमंदस्पष्टागतिः १ ५१ भौमचलांकांतरं १० त्रिंशद्भक्तंफलं ० २० अस्मि
न्नृणत्वादनेनहीनामंदस्पष्टाः १ ५१ जाताभौमस्पष्टागतिः १ ३१ अथबुधस्यमंदांतरं १ त्रिंशद्भक्तंफलं ० २ कर्कादिकें
द्रत्वात्मध्यमगतौहीनं ३ ९७ जातामंदस्पष्टागतिः ३ १२ अत्रोतिमखंडकत्वापेषं १६ ३० द्विवेदै ४२ भक्तंफलं ० २३ वा
ण ५ युतं ५ ३३ जातंगतिफलंमंदस्पष्टागतौ ३ १५ वक्रत्वात्अत्रविपरीतंशोधितं २ १० जातावक्रागतिस्पष्टा अथगुरोमांदां
तरं ९ वाकत्रिंशद्भ ३१ क्तफलं ० १७ कर्कादिकेंद्रत्वात्मध्यमगतौ ० १७ हीनं जातामंदस्पष्टागतिः ०।० फलांतरं १ अष्टा
दश १८ भक्तंफलं ० उक्तवन्मंदस्पष्टगतौ ०।० युतं जातागुरोस्पष्टागति ० ३ अथशुक्रस्यमंदांतरं ४ खराम ३० भक्तंफ
लं ० ८ कर्कादिकेंद्रत्वान्मध्यमगतौ ३ १७ हीनं जातामंदस्पष्टागतिः ३ ९ अत्रोतिमाकत्वान् खंडांकांतरसंस्कारोनास्ति राम० १५
अन्योन्यशेषः खबाणभक्तेशेषं ३५ ३५ अष्टादश १८ भक्तंफलं १ ५८ अस्मि ३ युतं ४ ५८ जातागतिफलंमंदस्पष्टगतौ

ष्टीकरणमाह मध्यमोभृगुः ९४४ ४३ स्वशीघ्रोच्चेन ३६० १९ हीनः जातंशीघ्रकेंद्रं ९८४ २४ खबाण ५० भक्तेफलं ११ खं
डकंगतांकः १०९ एष्यांकः ० अनयोरंतरेण १०९ शेषं ३४ २४ गुणं ३७४९ ३६ खबाणभक्तेफलं ७४ ५९ शीघ्र
फले गतांके १०९ हीने ३४ १ जातंशीघ्रफलंऋणंअस्यार्धेन १७ ० हीनोमध्यमोभृगुः ९४४ ४३ जातोशीघ्रफलार्ध
संस्कृतोभृगुः ९२७ ४३ अयंपृथक् ९२७ ४३ स्वमंदोच्चेन ९०० युतं जातंमंदकेंद्रं ६२७ ४३ चक्राच्च्युतं ५७२ १७ श
तभक्ते लब्धंगतखंडकं ५ गतांकः ४ एष्यांकः ० अनयोरंतरेण ४ शेषं ७२ १७ गुणं ११० ५२ शतभक्तेफलं १ छि
न्नखंडके ४ हीने २ ५४ जातंमंदफलंधनं अस्यार्धेन १ २७ शीघ्रार्धसंस्कृतोभृगुः ९२७ ४३ युतः ९२९ १० जातोफलार्धा
र्धसंस्कृतोभृगुः स्वमंदोच्चेन ९०० युतः ६२९ १० जातंमंदकेंद्रं उक्तंवमंदफलंधनं १ ११ अनेनयुतोमध्यमःभृगुः ९४४ ४३
जातोयंमंदस्पष्टोभृगुः ९४५ ५४ स्वशीघ्रोच्चेनजातंद्वितीयशीघ्रकेंद्रं ९८५ ३५ उक्तवत्शीघ्रफलंऋणं ३१ २६ अनेनमंदस्पष्टो ९४५ ५४
हीनः जातोयंस्पष्टोभृगुः ९१४ २८ भृगोरंतिमखंडकंप्राप्तं तदर्थकिंचित्संस्कारमाह अन्तिमखंडकं ११ शेषं ३५ ३५ पृथक्
३५ ३५ खबाणाभ्यां ५० शोधितं १४ २५ अनयोर्मध्यमस्वल्पं १४ २५ भृगोरिष्टत्वात्त्रिभिः ३ भक्तेफलं ४ ४८ इदमपिच
हीनं कृत्वा स्फुटभृगो ९१४ २८ हीनं जातोयंस्पष्टोभृगुः ९०९ ४० अथशनेस्पष्टीकरणमाह मध्यमः शनिः २६१ ४१
स्वशीघ्रोच्चेन ९४४ ४३ हीनः जातोयंशीघ्रकेंद्रं ५१६ ५८ खबाण ५० भक्तेलब्धं १० एकादिगणनयागतांकः ११ ए
ष्यांकः ३६ अनयोरंतरेण ५ शेषं ११ ५८ गुणं ६४ ५० खबाण ५० भक्तेफलं १ ४१ एष्यांकस्यंऋणंत्वातगतांकैः ११
हीनं ९ १९ जातंशीघ्रफलंऋणं अस्यार्धेन ४ ३९ हीनः मध्यमःशनिः २६१ ४१ जातोयंशीघ्रफलार्धसंस्कृतःशनिः २५७ २०

र्व८७ दशां २० म ६ मासेश्वक्रार्धकेंद्रमितिर्जायते षट्वन्ह्यो: ३६ द्वादश १२ राशमाघा ५६ वेदाश्विन: २४ सप्तरसा।
६७ क्रमेण १५ चक्रंद्वादशशतं १२०० चक्रार्धषट्शतं ६०० तत्रभौमस्यशीघ्रकेंद्रं चक्रंसमंभवति तस्मात्रयोदशेमासिभुक्ता
र्धचक्रंभवति बुधस्यद्विमासि २ गुरोःसप्तमेमासि ७ भृगुभ्मगो:दशमेमासे:शनेःषट्मासे ६ अथवक्रज्ञानमाह षट्वन्ह्यइतिभौ
मादीनांस्वकीयं शीघ्रकेंद्रस्यचक्रार्धात् ६०० पश्चात्क्रमेणमिदिनै: पूर्वंपश्चाद्वक्रगतिर्भवति भौमस्ययस्मिन्दिनेचक्रार्धतस्मात्
पूर्वंषट्त्रिंशद्भिदिनै: ३६ भौमस्यवक्रमति चक्रार्धनंतरंसमिदिनै: ३६ भौमस्यवक्रंसमाप्तिर्भवति मार्गीस्यात् अनेनैवक्रमे
णसर्वेषांज्ञेयं बुधस्यद्वादशदिनै: १२ गुरो: ४८ शने: ६७ अथप्रकारांतरेणमाह भौमोगच्छतिवक्रतानगशराशनि: ६४७
स्वशीघ्रानिलेनद्व्यंद्रसुत:स्वरेंदुमुनिभि ७१७ जीवोद्विनागै: ८२३ पुन:कौटिल्यंयदिहत्यपुष्करगतिर्मार्गीभवेत्शोधितै: १६ भौमोगति इत्या
धकसमंद्वितीयशीघ्रकेंद्रं यस्मिन्दिनेभवति तस्मिन्वदिनेभौमादीनांवक्र:स्यात् वक्रांकैरूनंभचक्रं १२०० भौमस्य ५४३ बुधस्य ४८३ गुरो:
३८३ भृगो: ४५७ शने: ३७७ एततुल्येशीघ्रकेंद्रमार्गस्यात् अंकानांस्पष्टार्थं अथास्तोदयमाह अंकै:८३
स्त्रीनागर्तुभि: ६८३ सप्तवेदै: ४७ दशतुभि: ६१० सप्तशरै: ५७ कुजाद्या:प्र यांतिचास्तंखलुपश्चिमायात
दून चक्रे रुदयंतिपूर्वे: १७ एततुल्यकेंद्रेमागै: कुजाद्या:भौमाद्या:पश्चिमास्तंप्र याति भौमादीनांपश्चिमास्तो
भवति तदून चक्रे:पूर्वेउदयंप्रयाति ते:सस्तांका:द्वादशशतै: १२०० शोध्य: एत तुल्यशीघ्रकेंद्रेपूर्वोदिशिउद
य:स्यात् शेषंस्पष्टं अथबुधभृग्वोविशेष: सप्तभूपै: १६७ स्वनागैश्च ८० पूर्वी स्तंबुधशुक्रयो: तद्वीहीनराशि
चक्रे: १२०० श्वद्यो:स्यात्पश्चिमोदय १८ बुधस्यसप्तभूपै: १६७ केंद्रांशै:पूर्वा स्त:शुक्रस्यखनागै: ८० पूर्वा
स्तद्धीहीनराशिचक्रे: १२०० द्वयो:पश्चिमास्त:स्यात् अथदिनसंख्यामाह षष्ठी ६० द्वि १६ भूपा १६ गगुणा ३६ कुदस्रा २१ स्वक्रादित:प्राक्प

सू	चं	रा	मं	बु	बृ	शु	श
९	३	३	१	९	०	९	२
१३	३	२१	१९	१३	०२	२	१८
५६ ०	५६ ४८	४० ०	१४ ५२	५६ ६	५९ १२	२४ ०	१९ ५५
६०	३५	३	२०	२८	०	२२	२
५६	८	१२	१८	२७	५४	०	५४

13

३ ९ हीनेकृतेनशुध्यतिअतोविपरीतोशोधितं जातामृगोःस्पष्टागतिः १ ४९ अथशनैःमांदांतरं १३ ९०० स्वस्वभक्तफलं ०।०
कर्कादिकेंद्रत्वान्मध्यमगतेः ० ७ हीनं जातामंदस्पष्टागतिः ० ७ चलांतरं ५ तिथि १५ भक्तफलं ० २० ऋणत्वा
मंदस्पष्टागतो ० ७ हीनेकृतेनशुध्यति अतोविपरीतशोधिते जातास्पष्टागतिः ० १३ जातेपंवक्रागतिः अथग्रहाणांराश्या
दिकरणमाह मादिःकृतः ४ भ्राकहृतोग्रहस्तराश्यादिरंके ९ गुणितंकृत्वा ४ से मादिभोविक्षादिषु राशिभागशराङ्कृती २२५।
राशिश्चरवेंशतंचनक्षत्रात्मकं चतु ४ भिःसंगुण्यनव ९ भिर्भजेत् राश्यात्मकोभवति राश्यादिकंनव ९ भिःसंगुण्यचतुर्भिर्भ
जेत् नक्षत्रात्मकोभवति नक्षत्रात्मकंग्रहंशराङ्कृति २२५ भक्तंराशिर्भवेत् शेषंत्रिशद्गुणंशराङ्कृति २२५ भक्तांभेशा तच्छेषषष्टिगु
णंतेन २२५ भजेत् कलाभवति तच्छेषंपुनःषष्टिगुणेतेनैव २२५ भजेत् विकलाभवति एवंराश्यादिग्रहोभवति अथराश्यादि
ग्रहोशतेन १०० भजेत् शेषंत्रिंश ३० गुणंतेनैव १०० भजेत् अंशात्मकंभवति कलाविकलापूर्ववत् अस्योदाहरणम् नक्ष
त्रात्मकोरविः २२२९ ३० शराङ्कृतीभक्तंफलंराशिः ९ शेषं १०४ ३० त्रिंश ३० गुणं ३१२५ तेन २२५ भजेत् जाताःअंशाः१३
शेषं २१० षष्टिगुणितं १२६०० हरेणा २२५ भजेत् जाताकला: ५६ शेषंषष्टि ६० गुणं ० हरेण २२५ भजेत् जाताःविकला:०
एवंराश्यादिकेंद्ररविः ९ १३ ५६ ०० एवंचंद्रस्यराहोश्चकार्यं अथराश्यादिके ३ विहरणमाह राश्यात्मकोभौमः १६४ १०श
तेन १०० भजेत् जातोराशिः १ शेषं ६४ १० त्रिंशद्गुणं १९२५ शतेनभक्तं जाताअंशाः १९ शेषं २५ षष्टिगुणं १५०० शतेनभ
क्तेकला १५ एवंविकलाः ० अत्ररविचंद्रराहवःनक्षत्रात्मकाः भौमादिपंचराश्यात्मकाः नक्षत्रात्मकानांग्रहाणांगतिरष्ट ८ गुणा
जाताकृत्स्यथारविःगति ६० ५६ एवंचंद्रस्य ७३६ ८ राहो ३ १२ भौमगतिः १ ३१ अष्टादश १८ गुणा जाताकलाद्याभौम
गतिः २७ १८ एवंबुधादीनामपि अथशीघ्रकेंद्रेभौमादीनांचक्रादिपरचक्रार्धपावत्तावन्मासस्संख्यामाह विम्बा १३ म्वि २ गंध

भा॰टी॰ १६

सौम्यखंडकेनसंगुण्य त्रिंशताविभज्यलब्धंभुक्तखंडकयोगेसंयोजयेत् तन्मध्यमंचरंभवति ततःस्वराममितितिस्वराम्भयाघ्रासम्भवंएघनकुर्यात

ततःस्वरामस्वकीयार्धेन १५ युतंकुर्यात् एतेनपंचाधि ८५ स्यात्प्रथमेखंडकं पुनःस्वरामं ३० स्वस्वषष्ठांशेनयुतं तेनद्वितीयखंडकं ३५

पुनःस्वराम ३० मर्धंकुर्यात् तेनतृतीयखंडकं १५ एवंचरखंडानिभवंति नतुअस्मात्कुंभभक्तेशेषंवर्तते २० रविकस्मात्तदाखंडकत्रया

णामेवयोगः कुतःचतुर्थखंडकस्याभावात् अन्येनगुणशेषमल्पमेव उक्तंच भास्करीयबीजबधादौविपर्ययस्यखेनघातइति सर्वं।

खंडकत्रयाणामेवयोगइतिसिद्धं उदाहरणे अहर्गणः २८९ अयनांशे २० १० युतः ३०९ १० अग्राष्टकुंभि १२७ भक्तेःफलं याम्यगो

लःशेषं १२२ १० याम्यगोलत्वात् गजाद्रिभु १७८ हीनं ५५ ५० शेषादिमेवस्वस्य स्वराम ३० भक्तंफलंगतखंडकं १ तत्रखंडकं ८५

भागशेषं २५ ५० सौम्यखंडके ३५ गुणितं ९०४ १० त्रिंशद्भक्तंफलं ३० ८ भुक्तखंडके ८५ युतं ७५ ८ जातंमध्यमंचरं अथस्प

ष्टीकरणंत्वमाह पलप्रभाघ्नंशरषट्पक्षा २६५ तं पंचेंदुतः० ५ सेचमणंचगोलात् अहर्देनंयस्तमतोनिशार्धंतयोगतेध्यांतरितोनंतर

३ मध्यमंचरंपलप्रभागुण्यशरषट्पमे २६५ भक्तंफलंयथाविस्फुटंचरंभवति अथपलप्रभाज्ञानमाह सानेरवौयस्मिनदिने मेषप्रविष्टेसतितं

दिनमध्याह्नेद्वादशांगुलशंकोः यासाछायासायनप्रभाभवति उक्तंच सिद्धांतरहस्ये मेषादिगेसायनभागसूर्ये दिनार्धजाभायत्पलभाभवेत्तिति

स्फुटंचरंपंचेंदुतः १५ पंचदनाडीयुसौम्यगोलेधनं याम्यगोलेऋणं अत्रसप्तम्यर्थेपंचमीतिदिनार्धंभवति विपरीतंहतंचेन्निशार्धंभवति त

योर्दिनिशार्धयोःगतैष्ययोरंतरंकार्यनसभवति दिनस्यमध्यात्पूर्वंतंगतकालोदिनार्धहीनः पूर्वनतंभवति मध्याह्नोपरीअस्तपर्यंते स्वपका

लोदिनार्धहीनः पश्चिमनतंभवति एवंरात्रौगतेष्यंनिशार्धहीनं पूर्वपश्चिमनतंभवति उदाहरणं मध्यमंचरं ७५ ८ पलप्रभा २ ४५ गुणितं

४३२ १ शरषट्पमे २६५ भक्तं जातंस्फुटचरंभवति १ ३७ याम्यगोलत्वात्पंचदशघटीकासु १५ हीनं जातंदिनार्धं १३ २३ तेनैवयुतं जातं

शार्धं १६ ३७ अर्थाद्विगुणंदिनप्रमाणं रविमानंस्मात् अथनतमाह द्युकालेरात्रिशेषं ५ ५२ निशार्धं १६ ३७ हीनं १० ४६ अर्धरात्र्यनंतरता

14

रवेरस्तगःस्यात् स्वंचन्द्रस्यार्वसुपंचयज्ञास्त्रमनेखचपरेनाधिकोधीत् १६ भौमादीनांयथाक्रमंचक्रादितःचक्रात् पर्वस्ताद्रि
दिनैः ६० १६ १६ ३९ २१ रस्तंभवति पश्चादेतावद्भिर्नैरुदयश्चभवति अर्थाद्विगुणितानिपक्वतानिदिनानि १२० ३२ ३२ ४२
४२ अस्तेदिनानिएतावद्दिनपर्यंतमस्तःस्यात् तदनंतरंउदयःस्यात् सर्वचन्द्रस्यो ।इतिचक्राधीत् पूर्ववसुदिनैःबुधस्यपश्चा
दस्तःस्यात् चक्रार्धानंतरंसप्ताद्रिदिनैः ७ पर्वोदयःस्यात् स्वंचन्द्रस्यापंचभिर्दिनैःपूर्वपरंअस्तोदयःस्यात् अथागस्त्योदयमाह
पलभात्वत २५ हतारवरवांके २०० युतात्कृतार्केणसमेपदास्यात् पश्चात्तदस्मादुदयेनिशांते मुनिरगस्तिस्तुरसेहिंतुः २० पलप्रभा २
४२ तत २५ गुणा १४२ ४५ रवरवांके २०० युता १०४२ ४५ यस्मिन्दिनेरवेस्तुल्योरविर्भवति तस्मिन्दिनेअगस्त्योदयःस्यात् निशांतेअर्ध
रात्रेसमयेअयमेव १०४२ ४५ सार्धत्रयोदशशते १३५० हीनः ३०६ १५ यस्मिन्दिनेरवेस्तुल्योरविर्भवति तस्मिन्दिनेअस्तःस्यात् इतिश्रीरा
मकृष्णविरचितायांभास्वतीटीकायांतत्वप्रकाशिकायांभौमादिपंचतारास्पष्टीकरणाधिकारः चतुर्थः ४ अथत्रिप्रश्नाधिकारोव्याख्यायते तत्रादौ ।
अयनांशकानाह शकेंद्रकोलाम्बरशराब्धि ४५० हीना मक्ताम्बरसंख्याअयनांशकास्युः अहर्गणंतैर्युतमिष्टकार्यंभवद्युरंद्युनिशात्र
माणे १ शकः १६६० रवशराब्धि ४५० हीनः १२१० षष्टि ६० भक्तः २० २० अयनांशाभवंति अथ अहर्गणः २९७ अयनांश २०।
१० युतः ३०९ १० अयंद्युनिशाःप्रमाणेअहर्गणःस्यात् अथचरसाधनमाह द्युरंदस्तोगाष्टकुभि १८० गजाढ्यैः १७८ स्वल्पगतेष्वो
तरदक्षिणेषु ततःस्वरामैः ३० क्रमशश्चदत्तासार्धैसमद्युचरदलंचरार्धः २ अयनांशयुतादहर्गणात् अगाष्टकुभि १८० भक्तै
फलंगोलोभवति ससंख्यन्येरवेर्भसतिसौम्यगोलः विषमेयाम्यगोलः उक्तंच एकादिविषमेलब्धेगोलोयाम्यउदीरितः समेत
स्मिंचसौम्यस्याद्भास्वतीकरणेसदा १ अगाष्टकुभिर्भक्तशेषंपृथक्स्थाप्यंअगाष्टकु १८० मध्येपात्यं अनयोर्मध्येपदल्पंत
त्प्राह्यं इदंसौम्यगोले याम्यगोलेचैकराशिमध्येसंभवंयासंख्यांसंख्याकं तत्स्वरामैः ३० विभज्य लब्धंसंभवपातवंशकानांयोगःकार्यः शेषं ।

अथलंकोदयास्वोदयाश्च ह् वस्वक्षं २७८ मेक

मा०टी०
१८

पाक्षसाधनमाह चंद्राग्नि २१ निघ्नापलभाधिजाचलंकाग्रधेःस्यादिह्दक्षिणोक्षपलप्रभा ५ ४५ चंद्राग्नि २१ निघ्ना १२ ४५अ
धिता ६० २२ जातोक्षः अथचरखंडकान्याह द्विगुणंविषुवच्छायाविभजेत्क्रमशस्त्रिधा सूर्या १२ह १५।२ मनुभे ३६ भक्तं।
चरखंडविनाडिकाः ७ विषुवच्छायापलप्रभा ५ ४५ द्विगुणा ११ ३० त्रिधास्त्रिस्थलेस्थाप्या एकत्रद्वादश १२ भक्ता प्रथमं
खंडकं ५७ सैवपंचदश १५ भक्ताद्वितीयंखंडकं ४६ सैवषट्त्रिंशद्भक्ता तृतीयंखंडकं १९ क्रमेणपलात्मचरखंडानिभ
वंति तंद्याग्नि २९९ त्रिरदाश्च ३२३ क्रमात् क्रमाःचरखंडोनितंयुक्तंविनाड्याजादिकोदयः ९ स्तेक्रमेणविनाड्यापलात्मकाः।
लंकोदयास्युःमेषस्यवस्वक्षीणि २७८ वृषस्यनंदनंदाग्नि २९९ मिथुनस्यत्रिरदाः ३२३ क्रमात्स्युः एतस्यउत्क्रमाःविपरीताःक
र्कादिकानांभवंति कर्कस्यत्रिरदाः ३२३ सिंहस्यनंदनंदाग्नि २९९ कन्यायाःवस्वक्षीणि २७८ एतएवउत्क्रमाः तुलादिकानां
भवंति स्वदेशीयैःचरखंडकैःक्रमेणऊनाः उत्क्रमेणसमन्विताः मेषमारभ्यवाणांराशीनांउदयाःस्युः इमेउत्क्रमतः तु
लादितःउदयास्युः तथात्कृतेजातस्वोदयाः २२१ २५३ ३०४ ३४२ ३४५ ३३५
धनमाह रवेर्भोग्यांशकात्स्वोदयैःखगुणै ३० भजेत लब्धंभोग्यंविना
भुक्तांशकात् १० अग्रेऽपिविनाडीषु भोग्यंशोध्यंक्रमेणतुःउदयाश्चापिप
३० गुणितंभजेत् २ अशुद्धेरुदयैलब्धंतात्कालिकोरविःकार्यः यत्रकुत्रापि
त्रिष्टघटीषुः स्वर्यादिमध्यमग्रहैचालनं वदेत्तदयुक्तं स्पष्टीकरणपयाय
इसाधनंकृतं तस्मिन्दिनेगतगम्याघटिकाःमध्यमग्रहभुक्त्याअगुणनिमाःष
ष्ठ्यापाकल्पिताभिर्युक्तस्यैःकार्यः गताष्टघटिकानाडिहीनः गम्याश्चतामि

	लंका	द्युयाः	स्वो	द्युयाः
मे	२७८	मी	२२१	मे
वृ	२९९	कुं	२५३	वृ
मि	३२३	म	३०४	मि
क	३२३	ध	३४२	क
सिं	२९९	वृ	३४५	सिं
कं	२७८	तु	३३५	कं

अथलग्नसा
यस्तु स्वभु
क्तेष्टं स्वराभ
युक्ताश्चेत
स्मिन्दिनेषु
द्विभक्ताःल
ब्धाःमह

राम०
१८

15

क्षिप्तेनत १० ४६ अतश्शंकुतोकालज्ञानमाह तत्रादौ इष्टदिने मध्यमायपनं षड्घ्नं चरार्धदश १० भागहीने यान्येतुरा
मांशयुतं दशाप्तं तदक्षिहीना क्षवियुक्तं युक्तं मानोरुदग्दक्षिणतः क्रमात्स्यात् ४ स्फुटंचरं षड्गुणितं ग्रोणयेत ततोपयुतरतः स्तद
स्वकीयदशांशेन हीनं दशाभुक्तं सत्फलाद्विहीना सौम्ये हीनं कार्यं शेषं सौम्ये नतं क्रमा भवतिपादंदक्षिणतः स्तदास्वकीयस्मांशयुतेन
युतं दशाभक्तं द्विजीना सौम्यपाजपेत् सा दक्षिण क्रमा भवति मध्याह्नच्छायेत्यर्थः उदाहरणं चरंघटादि १ २० घटीस्थाने षड्गुण।
अथस्पपलाद्येन २० युतं जातं पलाद्यंचरं ९० षड्गुणं ५४२ याम्यगोलत्वात् स्वतनीयांशेने १५४ युतं ७०६ दश १०भ
क्तं १० ३६ फलस्मृतः ६० २२ द्विहीनः ५८ २२ नंन ७० ३६ नतः १३५ ५८ जाता मध्यक्रमा दक्षिणा अथेष्टकालसा
धनमाह छायादघ्नाशतसंयुताच मध्यक्रमोनाभवतीहशंकुः शताहतोहरलेनतस्तदा क्रमहगतिष्योघटिकादिकालः ५ स्पष्टार्थः
उदाहरणं दृष्टछाया १९० शत १०० संयुता २९० मध्यक्रमया १३५ ५८ हीना १५४ २ अपसंकुसंज्ञकाहारइत्यर्थः दिनार्धं।
१३ २३ शतेगुणितं १३ ३८ शंकुना १५४ २ भक्तं सवर्णितोभाज्यभाजको भाज्य ८०३०० भाजकः ९२४२ भाजकेन भक्ते लब्धं
४ ४१ इष्टकालोदिनाद्यात् सर्वत्रागतत्र्यादिः अथ घटीलक्षणमाह स्वस्थ्यो पुरुषः यावत्कालेन दशगुर्वक्षराण्युच्चारयेत्करो
ति तावत्पर्यंता प्राकारः तस्यप्राणसंज्ञा षड्भिःप्राणैः एकंपलं षष्टिपलैः एकाघटिका उक्तंच ब्रह्मसिद्धान्ते पदगुर्वक्षराणां
तुदशाकंप्राणउच्यते षड्भिःप्राणैः विनाडी तु तत्षष्ठ्या घटिका तथा १ अथेष्टघटीतः छायासाधनं खखेंदु १०० निघ्नाद्युदल
फलैष्यनाड्याप्तमध्यक्रमयासमेतं शताहतोहर्दलतस्तदाक्रमहगतिष्योघटीकादिकालः ६ स्पष्टार्थः उदाहरणं दिनार्धं १३ २३
खखेंदु १०० निघ्नं १३३८ २० गतइष्टघटिकाः ८ ५१ भक्तं सवर्णितोभाज्यभाजकौ भाज्यः ८०३०० भाजक ५२१ भाज
केनतत्तलब्धशंकुः १५४ २ मध्यक्रमया १३५ ५८ युतः २९० शतेनितः १९० दश १० भक्तः जाताइष्टछाया १९ अ

भा०टी० स्पष्टगतिः परंतु नाक्षत्रनाडीनामत्रानानुमासाधनोपयोगात्सावना एव घटिकाः पूर्वैरुपभोगसाधने स्वीकृता अयतासामानां तत्वविधेयं तत्रानुप
९४ त्तिः पदस्थितिषष्ट्याकर्षगतिकास्वासु तासां प्राणीकरणार्थं द्वितीयोऽनुपातः पदराशिकलाभिः १८०० स्पष्टगतिरिष्टतनास्पदभासवोलभ्य
ते तदेष्टघटीसंबंधिगतिकलाभिः किमिति लब्धाइष्टसंबंधगतिकलोन्पलासवः स्पष्टवंसख्या तेनाक्षत्रसंख्या अकलान् सावनघटीबु
योज्या स्तानाक्षत्राइष्टघटीकाभवंति एवं आपेपरमसत्ताप्रविवेकयचापेरिष्टघटीसंबंधिभोगगति कलाश्चवला बोदुपिकेलिरवाः तथा
तेतात्कालिकार्क एवसजातः परइष्टसंबंधिभोगगतिकलाभानिष्टसंबंधिसर्वचालनं तयाबोदयिकार्के क्षिप्यते तावत्तात्कालिकार्क
तास्वभवतीतिसुग्रास्तं एतत्कालिकार्कभोग्यं सावयव नाक्षत्रनाड्यंतरत्वस्वैवादुप्यं भोग्यनसनताघाति वस्याभुः शोधयेत्
मेवअंतस्तात्कालिकार्ककरणेनसावनघटीनां नाक्षत्रत्वभवतीतिपुक्तं तथाचोक्तं सिद्धांतशिरोमणौ लग्नार्थमिष्टघटिकाय दि
वनस्तात्तात्कालिकार्ककरणेनसमवद्राक्षयुज्ञिति उदाहरणं इष्टघटीभिः ८ ४१ स्तात्कालिकोरविः ९ १४ ४ ४० अयनांशाः २० १० युतः
१० ४ ४५ ० अस्पभोग्यांशाः १५ ४७ २० कुंभस्योदयेन २५१ गुणिता ६५२४ ५३ २० त्रिंशद्भक्ताः २१७ जातोभोग्यकालः इष्टघटीनां
पलेषु ४२१ भोग्यभोग्यकालः २१७ शोधितशेषं २०४ कुंभादनंतमीनोदयः २२१ शोधयःशेषं ५३ त्रिंशद्गुणं २४९० अशुद्धेनमीनोदयेन २२१ भक्ता
लब्धांशाद्यफलं ११ ११ १ भक्तराशिगुणं - ११ ११ १ अयनांशे २० १० ० हीनं जातलग्नं ११ २० १ १ अथभोग्यकालादल्पेष्टकालेलग्नसाधन
माह अत्रसंभवोनास्ति तथापिकाल्पनीकमुदाहरणं अल्पेष्टे सूर्योदयादिष्टघटी ० ४० चालितः सूर्यः १ ५ ४२ १५ एकत्रइष्टपते सूर्यादिपादिष्टकोर
ण जातोभोग्यकालः २१ अस्मादिष्टकालः पलात्मकोल्पतोयं ४० स्वराभाह ३० तत्र १२०० सायनसूर्योदयाद्भुक्तमुख्यैः तेनभक्तंभुक्तांशफलं ४ ४४ २२ राम०
अनेनयुक्तोरविः १ ५ ४२ १५ जातंलग्नं राश्यादिकं १ १० २७ ५० उक्तंच सिद्धांतरहस्ये भोग्यतोल्पेष्टकालात् स्वराभाहतात् सोदयांशाद्युभास्करःस्व ९८

16

तात्कालिको भवति । उक्तं च । इष्टनाडीघटस्वभुक्तिघ्नाः षष्टिभाजिताः । लिप्तादिफलशोध्याढ्या ग्रहास्तात्कालिकाः स्मृताः ॥ १ ॥ यस्मिन् दिने इष्टघटिकानां ल
ग्नं साध्यते तस्मिन् दिने तात्कालिकं सूर्यं साधयित्वा तत्कालार्कस्य भागाद्यं [illegible] शङ्कुः ३० शोध्यमिति भोग्यं कृत्वा भोग्यांशाः भवति तेषां [illegible] गुण्याः स्वगुणेन [illegible]
लब्धो भोग्यपलात्मकं [illegible] ३० [illegible] भोग्यपलानि तदिष्टघटीनां पलेषु शोध्यं [illegible] ३० गुणं कृत्वा [illegible]
जेत फलं [illegible] पलादिकं स्यात् [illegible] नकार्यं [illegible] कालिकं [illegible]
अत्र विमर्शः [illegible] लग्नं [illegible] प्राक्कुजे क्रान्तिमण्डलस्य [illegible] यत्र [illegible]
सत्सलग्नं [illegible] दशमं लग्नं [illegible] याम्योत्तर [illegible] लग्नमस्तं चतुर्थं लग्नमिति भावचतुष्टयं उक्तं च [illegible]
मपमण्डलं कुजे [illegible] ग्रहमुच्यते प्रतिपश्चिमकुजे [illegible] लग्नमिति दक्षिणान्ते इति । नन्विदं लग्नं साधनमयुक्तं तथाहि [illegible]
[illegible] नक्षत्राः सायनाश्च [illegible] तेषां [illegible] साधनार्थं मयुक्तत्वात् [illegible]
यानामयनत्वात् युक्तत्वात् उक्तं च भास्करीये बीजे योगोत्तरं तुल्यसमानजात्योः [illegible] कल्पितस्यादितभेदाद्यदा [illegible]
दिनं तत्र [illegible] इति [illegible] तात्कालिककरणे नसायन [illegible] करणं [illegible] उदया ।
शोध्या इतिचेत् [illegible] तात्कालिकार्ककरणस्यैवायुक्तत्वात् तथाहि कुजे क्रान्तिमण्डलस्य [illegible] लग्नं [illegible] लग्नं [illegible]
क्रान्तिमण्डलवत् स्थितत्वात् राशिभोग्यांशाः [illegible] इति [illegible] उदयकालिनार्कस्यैव भोग्यं [illegible] नातात्कालिकार्कस्य किं च [illegible]
[illegible] समये काले ६० १० यावत्तात्कालिकार्को लग्नं क्रियते तावदर्कसमं भवति यावदेशवेलाक्रियते तावदर्कसमं [illegible] व्यतिरेका
[illegible] तात्कालिकीकरणमयुक्तं इति [illegible] पलिकादिकमासमानादियुक्तं [illegible] इति कालिलग्नं साधयामास ।

भा०टी० तिथ्यनन्तिमते अत्रपातवशाच्छरःशरवशाद्ग्रहणं अतोशरसाधनमाह विश्लोरविःपर्वकृता ४ मयुक्तोदिग्भि १० स्तनोष्ट ८ म्नारितं कवाद्युःतेमेत्युनाकृति कु

१९ खखभा २८०० प्तसौम्ये पामाःशरोस्यस्वदशां १० शहीनः १ उदयकालिनं सूर्यं द्विगुणं कृत्वा पौर्णिमायाः अमापाऽवा स्मानघटिकाविघटिकानां च

तुर्थांशेन युतं कुर्यात् देवताकालिकोभवति द्विघ्निस्तमइते अष्ट ८ गुणितादिनगणाद्दशभिः १० भागैहृयमाणेयल्लब्धं तल्लातधकवकेसोसं देवताका

लितमोभवति तमयुतद्विनिघ्नसूर्यात् खखभे २८०० भागेनयल्लब्धं तदेकाधिकं कृत्वा सौम्यममविचारः तत्र अल्पसमेस्ते सौम्यः विषमेयाम्यः

इतिसर्वत्रभागशेषं सप्तविंशतशतेनगतगम्यं कृत्वा तयोर्यदिस्वल्पं तद्ग्रासं पृथक्स्थानान्तरेस्थाप्यं अस्यदशां १० शनेहीनं जातोशाःसौम्ययाम्यपूर्ववत्।

17 यदियाम्यशरस्तदादक्षिणस्यांदिशिग्रासः यदिसौम्यस्तदाउत्तरेग्रासः स्पर्शः अथ ... पर्वमानं हिमांसोगीतरश्मिहीना दिघ्नाच्चतुर्भिर्ह्रतमप्रमाणं तदो

गतार्धशरवर्जितेच ग्रासः सुधांशोस्फुटपर्वसंभौ २ चंद्रस्यस्फुटशैतः त्रिलिहीना तदेव चंद्रमानंचेस्येगतिः दिग्भिर्गु १० ण्याचतुर्भि ४ र्भाज्याल्लब्धतमप्र

माणं तत्रमानंयोर्धस्फुटशरंत्यक्त्वासशेषंग्रासः यदामानयोगार्धेशरोनपतति तदाग्रहणाभावः २ अथस्थित्यानयनं स्थित्यर्धमंगाहत... खखं चतु

ष्कखंविरवंहितेन हीनंधनंपर्वणिशीतरश्मिः स्पर्शो ... दिककालः ३ ग्रासःग्रांडुःसंगुण्यसवर्णयेत् खपंच ५० संयुतेनग्रासेनसर्वोणितंलभेत ल

ब्धस्थित्यर्धमेनतिथ्यान्तेहीनेस्पर्शकालः युक्तेमोक्षकालः इत्यर्थः ग्रहणप्रतिराहुकारणमितिप्रसिद्धे आहुःनिमित्तकारणं राहुर्द्वयोरेवग्रहयोरिति किमर्थं

स्वंधोकौग्रासनीयत्रहेतुमाह वशिष्ठसंहितायां चक्त्वाप्रसन्नधृताराहुःसुधा...नमसमयेभूत् हरिरणिनिखिलेस्तारात्छिन्नतिचक्रेणनछीर्ण १ अन्तय

स्लाल्वाहसिंउवाच विस्मितेसदानदानमाग्रहसमतागतोलिप्सानवशारणं द्वात्मग्रहस्वग्रीतोनिसर्गोतिराहुः ... संतुदतितनःसर्वपर्वणि

३ तथाचवराहः अमृतस्वादविशेषात्छिन्नमपिकिलासुरस्येदं प्राणेरपरित्यक्तंग्रहतामात्तंवदंत्येके १ यद्यावयिषैराहुस्तत्किमिति ... लक्ष्यते राम०

तदर्थमाह वराहः दर्कमंडलाकृतिरसितमलाकिलन...गने अन्यत्र पर्वकालात्च्छलदनात् कमलयोने नयाव गतिः आदिसम्वत्सयाराहुः सोमंगतौप १९

वेसु आदिस्मेतिसोमोदयुत...वर्तेत १ ... गोदिस्वंवेत ... कालभेदपुक्तमितिमासांते तथापि रा

तत्त्रुटिरिति अथ क्रान्तिसाधनमाह अस्त्रादुस्तत्वाद्दोर्भुजमाह अथ २ भुजाः स्यात् अधिकेन हीनं भार्द्धं इमाद्वाद्धिकं त्रिभार्द्धं भवाधिकेनोनि[illegible] भुजं च भवेत्को।
टिस्त्रि उक्तं भुजोनस्फुटार्थः भुजांशा अनेन घात्यन्मांगेन्दवः १८० स्तान्नगाग्न्यंश ७७ हीनैः लिब्धुदाधिम्बस्ते ४७३ कष्टोलोद्दशानैर्विभक्ता तत्वादिर्भवेत्क्रान्तिरेवं
क्रिनाख्यडकैर्वा २ अस्योदाहरणम् रविः २ १२ ५६ ० अयनांशा २० १० ०० युतः १० ४ ६ ०० अस्य भुजांशाः ६५ २४ ० अनेन खनागेन्दवः १८०।
रहिता १२४ ६ ० एतैर्भुजांशैरेव ५५ ५४ ०० गुणिताः ६८३ ७११ २४ नागाग्न्यंश ७७ हीनोफलं ९०२ ३६ निवेदाब्धयः ४७३ अष्टादश १८ कला।
मिलिनिताः ७४२ ४२ फलेन ९० ५ ३६ रहिताः ३४२ ३६ २४ अनेनैते ६८३७ ११२४ भक्ताः जाताश्चेशाद्याक्रान्तिः १९ ५० ३६ अथ दिक्साधन
माह षोडशांगुलअमितेनकर्कटेन वृत्तं विधाय वृत्तस्यैकेन्द्रे द्वादशांगुलशंकुस्थाप्यः शंकुच्छायाग्रं वृत्ते प्रविशति तत्र पश्चिमं यत्र वृत्तेनिःसरति तत्र पूर्वः
अस्मान्मत्स्येनोदक्दक्षिणा च साध्य [illegible] हेतुः षोडशांगुलैः संमितकर्कटेन सूत्रेण वा वृत्तं चवरं लिख्यं द्वादशांगुलं शंकुमध्ये निवेशये
त् स्वाक्षि २० मितांगुलीभिः १ ततस्तन्मिश्रं वक्त्र सूत्रमालिः स्यात् शीर्षं तु समेषिकाभिः तत्र शंकुच्छायाग्रं विशत्येव यदा तत्र नस्त्विव वृत्तेऽन्यकाले तथा [illegible]
प्रविशति साध्यं पिहितं लिखेत् ततस्तच्छायाशंकुमुत्तमं पूर्वापरा तज्ज्ञाय बिंदुद्वयं परा मध्ये तन्मत्स्याद्याम्यसौम्यं च तत्साध्यादि दिक्तत्त्वं निशाधमेति पूर्व।
श्लोकेनान्वयः इति श्रीरामकृष्णविरचितायां भास्वतीटीकायां तत्त्वप्रकाशिकायां दिक्प्रकाधिकारः पंचमः अथ ग्रहणाधिकारो व्याख्यायते तत्रादौ ग्रहण
नमाह वहुफलं जपदानजनादिकं स्मृतिपुराणवेदः अवदंतिहि १ चंद्रग्रहणं तात्पूर्णिमान्तकालिको सूर्यग्रहणं तातं अमान्तकालिको स्पष्टचन्द्रार्कौ काये
राहुच्छकार्येति तत्र विषयमाह ग्रहणाद्ग्रहणं पक्षेण कदाचिन्मासेन सार्धमासपंचकेन मासे वेद्धैर्नमासैर्माससप्तकेनवा वर्षेण वा पक्षसहितरहितं वर्षेण।
वा भवति उक्तं च सद्धांतरहस्ये तालैर्वातियिपर्वकं ग्रहणं जोशं वेदसूर्यैवल्मरामासैर्हतपक्षवर्जितयुतैःपक्षैः पर्वालोकपादेति तत्र संभवमाह गर्गः
यस्मिन्नक्षत्रे विलसत्सा चतुर्दशगतिः शशी पूर्णिमाग्रस्तपद्युक्तासिद्ध ग्रहणमादिशेत १ कृष्णपक्षे त्रयोदश्यां मासद्वये पाद्जायते ततस्तपोऽपि पौर्णमास्यां राहुणा ग्रस्त
तेष्वेवं २ तथा भुजमासस्य नाम नक्षत्रात् षोडशपादे भास्करे २६ अमावास्यादिवसादेवैतिकग्रहणमादिशेत् १ ग्रहणमिति किं चन्द्राच्छोपत्तैतीकग्रहणमि

भा॰ टी॰ २० युक्तः सर्वोदिक्षु यदे ग्रहोऽस्ते भूमिमापोस्तथा चंद्रमसो भौमादि सितौ ग्रहो लार्कस्तिरितो यतनग्रहो लाघौ भागेऽग्रतस्त्वेष्वोथितो ग्रहाणां गगन
मंडलगाह्यगा भादिलगतितुल्यगतिं ग्रस्तग्रुस्वीशीघ्रगभ्यं द्रःग्राग्गतिः ग्रविशन्ते वक्रायांखंडितोभवति नचग्रहिमासंतरसंभवः शा॰कनीयतः
यत्नचंद्रस्य विक्षेपवशादक्षिणोत्तरविक्षिप्तस्य कदाचिद्भूछायायांप्रवेशो भवति स्वल्पविक्षेपे कदाचिच्चनभवति विक्षेपबाहुल्ये तेन ग्रतिभासंग्रहणा
भावः ग्रच्छायायस्तु विक्षेपाभावेऽस्तु ग्रतस्तस्य तदभावात् सूर्यग्रहणे तु ग्रमावस्यांते रवींदु एकराशिस्थितौ ऊर्ध्वाधोवर्तिनौ भवत स्तत्रयद्यपि चंद्रस्य विक्षे
पावनस्य सतां नरास माधोवर्तिस्थशीघ्रगेन ग्रोग्रातिस्वर्णमुउस्रेमाका घटे ग्रातीच्यामनोभयोः ग्राग्गतिस्थानात्दृश्यमप्रदेशागक्षनी चंद्रेणदर्षणादि
नः सर्युर्वयपूर्वग्रस्यभागास्कं दर्वं ततः पूर्वभागास्कं दनतवोविक्षेसतिमोक्षोजायत इत्यर्थः इत्थमेवरणभेदादिग्भेदोपपत्तिः ग्रथतस्येग्रहणस्यदश
10 कालभेदोनकयजायतः इतिचेतुणयप्रसेयान्नःसर्वःसमाधोवर्तिमासर्वैएवादृश्यः पार्श्ववर्तिनां केषांचिद्दीघदृश्यतांचभवति तथात्रापिवराहसंहितायां
भच्छायांत्वग्रहणेभास्करेभर्कबिंबे ग्रोचीशीतांशुः ग्रग्रहणमतःपश्चान्नैदोर्भानोस्पूर्वार्धग्रहणं स्पर्शास्यंदोःपश्चान्तरपीसग्रागुभवति तथाच ब्रह्म
सिद्धांते शीघ्रगमीशशास्यछायायांदक्षिणोपिता ग्रागशशीसततमश्चाद्ग्रहणं भास्करस्यहिंविंदोग्रस्यः स्वगपतिरविमुग्रदस्वत्सभागतःपश्चात् श्रतिदे
श्यमतीश्चिंत्दृष्टिसशाङ्गास्करग्रहणं चकारकार सलिलिमुक्तः शास्त्रतज्ञावइति नचैवंराहोर्ग्रहणं ग्रन्यकारणत्वेसंहिताभ्का ति स्मृतिकैः संमतोवि
रोधीभवति तथा स्वर्भानुराहुरिस्तमसास्यंविध्येत इतिमाध्यंदिनीश्रुतिः सर्वंगंगासमंतोयं सर्वेब्रह्मसमाद्विजाः क्रुरुपेत्रेसमंदानंराहुग्रस्ते
दिवाकरे इत्यादिपुराणभेदोल्लक्षावंक्षोराहु इतिब्रुवंतियन्मानिनः केवलमोलाविरोधस्तसंहितावेदपुराणवाक्ये ? राहुःकुंभामंडलगः शशांकराशांकगः
छादयतीनविंबंतमोमयः शंभुवरप्रसादानासर्वागमानामविरुद्धमेव वरप्रदानोगीकृतत्वाददोषः उदाहरणं संवत् १९९५ शाके १८६० पौषशुक्ल
१५ पूर्णिमा शनौघटिका ५४ पलानि ९ पुष्यनक्षत्रघटिका ६० पलानि ० प्रीतिनामयोगघटिका ४० पलानि ७१ सूर्योदयिस्पष्टग्रहोःरविः ८१२८ राम॰ २०
।२० गति ७ ३८ चंद्रः २२ २१ गति ८२ दशयादिनर १ ३७ दिवार्ध १२ ३३ रात्र्यर्ध १६ ३७ गानखरवकः २४९३ ४० ग्रपशरसाधनं ग्रदपका

दुर्निपतनमत्यपतिमित्यालिखाः किंचिदूनां स्वकाद्दशविकसंभ्रमस्य [illegible] दिने चलतो लिगणितस्कंधे निरगापि ग्रासस्य सर्वे अल्पगतिना जोत्यमाणभमंडलं क
र्षण यथा ग्रासस्य [illegible] तोपि स्वगमापाद्यामेवानुसरंति इत्यस्य ते ग्रामकं तो सूर्यचंद्रमसौ शीघ्रगामिनौ मंदगतिनं राहुमंडलं स्पृशंतौ ग्रास्यामेवा प
श्चिमेऽपि तु युक्तं तथा चंद्रस्योपरागसमये प्राच्यां स्पर्श उपलभ्यते सयुक्तः सूर्यस्य तु सर्वदा [illegible] स्पर्श उपलभ्यते न तं सर्वत्र यतो राहुत्वैव कद्
भयग्रहणकल्पितमिति युक्तं तथा चंद्रवत् सूर्यस्यापि प्राच्यामेव स्पर्शमुचितः प्रत्यक्षं स्पर्शोऽपलभ्यते न च कारणं [illegible] विना कार्यं [illegible] चित्रं वा युक्ता त
स्मात् [illegible] भेदो वाच्यः किंच चंद्रग्रहणं सर्वदेशेषु पलभ्यते समानं सूर्यग्रहणं तु कचित् उपलभ्यते कचिन्नोपलभ्यते कचित् न्यूनाधिकभावेनोपलभ्य
ते इत्यपि करणभेदाधीनमेव तथा चंद्रग्रहणे पर्वान्तः प्राक् स्पर्शस्थितिघटिकाभिः शुद्धमंडलोपलंभः सूर्यग्रहणे तु पर्वान्ततः प्राग्लंबन घटिभिः पूर्व।
कपाले मध्यग्रहणं स्पर्शश्च ततः पूर्वस्पर्शस्थितिघटिभिः स्वं चामावास्यायामेव ग्रहणसमाप्तिर्दृश्यते अपरकपाले पुनर्लंबनाधिक पर्वांते मध्यग्रहण
मप्यमपिभेदः कारणभेदाद्वैग्रहणद्वयं प्रतिकारणभेदोप्यस्तेन राहोर्ग्रहणं तुपलभ्यते तदपि निपत्य [illegible] तिलेसति न युज्यते व्याधिकरणत्वात् एवमाहुपदि
नष्टामिवितावताशिरोपवाभवतु मंडलीराहुः भगणार्धे [illegible] हाति कथं निपतवारइति केचित्राहुमनिपतगतिमाह [illegible] च आर्यभटोपि यद्
यथोक्तं स्ति तदप्ययुक्तं गोस्कंधे तद्गुणनेस्पंचैवप्राप्नुति नक्षत्रगतयो गण्यंते अपरे तु सर्पाकारो राहुरित्याहुः तत्रापि [illegible] नाग [illegible] तस्य
ग्रहणं करोति तथा च वसिष्ठः राहुस्तोदर्द्धजन्याभुजगाकारेण गच्छतीति तदप्ययुक्तं तथा सति यथाराशिमर्द्धान्ते ग्रहणसंभवत्वात् [illegible] एतेन राहुत्व
तदुक्तं वाराहसंहितायां आपयत्वारोपदिर्येषुपालत्वात् सोप्याकृष्यतत्व [illegible] नामाभिधानांतरेण कस्मान्न ग्रस्ताति अत एव भुजगेंद्ररूपः [illegible] नवाम्बा
ति युक्तमुक्तं तस्य स्वरूपस्य [illegible] कस्मान्न भगणार्धे [illegible] तस्मिन्निपतगतिस्थस्थितिपतगति [illegible] निपतगति भगणार्धीतस्मिन्गच्छति।
विवदंति तदयुक्तं पूर्णिमायाः [illegible] अदृश्यजन्मिनपौर्वापरस्थितिजसंसक्तयो। चंद्रमतोः [illegible] त्राता अपि निपतगतिना [illegible] न
भोगतिरितेनपर सूर्यचंद्रयादस्तापयाद्यान्वितत्कदाचिदुपलभ्यते तदुक्तं वराह संहितायां राहुद्वयं प्रदिश्य [illegible] ते चंद्रे तत्समगतिनानेन

ग्रा॰टी॰ २५

घागतान् त्रिज्यासभ्युतंकृत्तुपमलाध्धोदृज्ञि १ २ ४ ७ भक्तंक्रमानद्यीनाधीतरविलागुणप्रवेगोभ्चादनाद्राकस्तुतः १८ १५ १३ १९ १२
अस्योदाहरणं कल्पनिकं तत्रभौमादीनामेतेमशीघ्रकेंद्राणिभौमस्य १० ८ ३९ २२ बुधस्य २ १ २२ ५० गुरो १० २१ ३३ १४ शुक्रस्य
९ २१ ३१ ५१ शने १० २० ० ४३ अथभौमस्यशीघ्रकर्णःसाध्यते भौमस्यशीघ्रकेंद्रं १० ८ ३९२२ षड्राधिकंचक्राच्छोधितं १० २१ २० ३८
अस्यसकेराशितुल्यागतखंडकं १ तदंकयोगः १ शेषं २१ २० ३८ भोग्यखंडकेन २ गुणितं ४२ ४१ १६ त्रिंशद्भक्तंफलं १ २५ २२ अनेन
गतखंडयोगोयुक्तः २ २५ २२ एकेनभक्तंफलं २ २५ २२ अनेनअष्टादश १८ रहिताः जातोभौमस्यशीघ्रकरणः १५ ३४ ३८ एवंसर्वेषां
अथपातभागानाहतत्रैव खाब्धयः ४० खयमा २० खभुजंगा ८० खांगमिताः ६० खदृशा १०० क्रमशस्तुःपातलवाःकुसुताद्यधमग्वार्म
ध्यमचंचलकेंद्रविहीनाः १ अस्यव्याख्या एतेभौमादीनांपातलवाःस्युः बुधभृग्वोःपातलवाःमध्यमेनाहर्गणोत्पन्नेनचंचलकेंद्रेणविही
नाःकार्याः शेषांशास्तुतदेव अथशरसाधनमाह मंदस्पष्टखगात्स्वपातरहितात् कोज्यांशकोकेवलात कर्णाप्ताल्लिपमा २३ रुता अथयुग्यो
श्लोचनाप्ताघनाःस्वापना ४ अस्यांगुलादिकशरः पातानदिकस्यादसौविभास्याल्कलिकादिकःस्फुटतरस्तत्सकृतधावपमाः अस्यो॥
दाहरणं मंदस्पष्टोभौमः ५ ४ ७ ५६ स्वपातेनराश्यादिना १ १० ० ० रहितः ३२ ४ ७ ५६ अस्मातकेवलात अयनांशसंस्कृतोवे
नाकोति २१ ३९ २४ त्रयोविंशत्या २३ गुणिताः ४९२८ ६ १३ शीघ्रकर्णेन १५ ३४ ३८ भक्ताफलं ३१ ३० ३४ स्वोच्चनाआसन्नः इत्यु
क्त्वात् स्वचतुर्थांशेन ७ ५९ ३८ रहिता २३ ५० ५६ पातेन मंदस्पष्टस्यउत्तरत्वोत्स्यत्वात् जातोंगुलादिकोउत्तरःशरः २३ ५० ५६
अत्रइतावान्विशेषः पदाभौमस्यशीघ्रकर्णस्त्रकादशोत्यस्तदामहदंतरंपाततिपतिकारणात शीघ्रकर्णेनभक्तायाफलं आगंतरद्वाभ्यां २ भक्त
चतुर्थांशेनरहितं भौमस्यशरोभवति एकादशाधिकशीघ्रकर्णांतरे तत्रस्वाध्यनाद्येव भौमस्यअंगुलात्मकोशरः ३ः३ः त्रिगुणितः

राम॰ २५

अर्धग्रासेसितःकालःस्फुटतारामलिनादके सर्वग्रहाःसकपिलः सूर्यःकमलस्तुसर्वदा एवंग्रहणवर्णस्तुकथितःपूर्वसूरिभिः अथग्रहसंगातमुदारि
कं यथा तारादानीपरिस्थते राशंशकलादिसमानयोः ग्रहयोःयुद्धसमागमश्चद्वावेसौभवतः सूर्येणसहग्रस्तमितः चंद्रेणसहसमागमाः उक्तं
चसूर्यसिद्धांते ताराग्रहाणामन्योन्यंस्यातांयुद्धसमागमौसमागमः शशांकेनसहसूर्येणास्तमयाःसहेति १ तत्रयुद्धभेदाश्चत्वारः तथाच वराहः
आसन्नाक्रमणयोगांशुदोल्लेखांशुमर्देनासंख्यैः युद्धंचतुःप्रकारंपराशराद्यैर्मुनिभिरुक्तं लक्षणानितस्यैवसिद्धांते उक्तेचसूर्यसारकास्यशीमदैर्भेद्यकी
र्तितः उल्लेखोबिंबभेदश्चयुद्धयोगेपरस्परं अंशाद्दूनेपसव्याख्यंयुद्धमेकोऽत्रचेदणुः अंशाद्दूनेतरेयदाद्वावपिपरस्परंबिंबौ तदाकं विपरीतस्थोभेदः
स्यांअपिभेदःपराशरेणुपसव्याख्यभेदांतर्गतस्फुटतः अंशाद्दूनेतरेउभावपिपश्चेद्बिंबौ तदासमागमएवनापसव्याख्यं युद्धंस्यादएतत्रोक्तं।
आसन्नावप्युभौदीप्तौभवतस्तदानीमुक्तं वासनावार्तिकेसमागमोयादधिकोभवतत्संश्लेषादिनौ अत्रबलशब्देनस्थानादिबलंमग्राह्यं किंतुबिंब
स्यैवस्थूलत्वबलंमयग्राह्यं उक्तंच शाकल्यसंहितायां बलंस्थूलत्वमिति विमानयानप्रकारस्तुअत्रैवज्ञेयः अथरोहिणीशकटभेदमाह ग्रहःवृषरा
शौस्थितश्चेत्सप्तदश। १७ भागवर्तमानः तस्यशरोयाम्याःपंचाशदधिकश्चेत्तदासग्रहः रोहिणीशकटंभिनत्तीत्युक्तंच ब्रह्मसिद्धांते वृषेसप्त
दशके १७ यस्ययाम्याःस्त्यंशकव्यात् भवेत्सभिनत्तिमिघाद्योरोहिण्याः शकटंहिसः तथाच सिद्धांतरहस्ये गदिनगक्ष १७ लवैःस्वगोस्यचेयमादिसो
मः शराः ५० गुणाधिकश्चेत्सशकटंभिनत्तिसस्फुटशनिरहुपोपदिश्यजगत्क्षयः अथनिपनमाह पुनर्वसुमारभ्यचित्रांतानिक्षत्राणिचेत्तुराहु
स्थितिः तावत्सर्वसंवत्सरशकटंभेदंसंभवा शनभौमयोःसुगांतरेभवति इदानीनरहिभवति उक्तंच सिद्धांतरहस्येस्वभोनावदितिमनाष्टकस्ते
संख्यशीतांशुकमशकटंसदाभिनत्ति भौमास्याःशकटंभिनत्तियुगांतरेस्यात्तिदानीनरहिभवतीदृशीस्वपाते अथभौमादीनांशरसाधनमाह तत्रादौशी
घ्रकर्णसाधनमाह सिद्धांतरहस्ये कोटिसाधिघ्रगामिनौ १ २ ३ ४ ४ २ दललवपंक्तिस्वजस्तुसंचलांकेंदं १२ चंद्रविशुद्धमसमतितान्देचलव

भा० टी० २५ जातः कालः ७। २६। ४८ एवं सर्वेषां अथ चंद्रस्पष्टशरसाधनमाह सिद्धांतरहस्ये अथमेषगुचंद्रदोर्ग्रहेशा स्वदला द्यास्त्वपरेन
गाग्नि ४७ युक्ता॥ चरमे दलितानगा ७७ द्वियुक्ता मृगविधुदिग्विशिखांगुलादिको नौ अस्यार्थः विराहुचंद्रदोर्ग्रहे राशौ प्रथमे
सति अंशाः स्वार्धेन युक्ताः कार्याः सोंगुलादिकशरः स्यात् अपरे द्वितीये राशौ अंशभागास्तेन गाग्निभिः ४७ युक्ताः कार्याः शरः स्यात् चरमे
तृतीये राशौ भागाद्धिकाः नगानगाद्रिभिः ७७ युक्ता मृगविधुदिक विराहुचंद्रे पृस्मिान गोलतदिक शरो गुलादिकः स्यात् अत्र शरा
नयने राशौ नामेशानकार्याः अथ स्पानाप यथास्थितानं एवं नगगा आद्या चंद्रस्पष्टशरसाधनार्थं सूर्यग्रहणे कृतौ तिथ्यं तत्कालिनौ
चंद्रराहू तावेवस्थापितौ चंद्रः ८ ५ २६ २० राहु २ ११ ४७ १८ मृगविधुः ५ २३ ४५ २ अस्य भुजः ० ६ १४ ५८ भुजस्य
प्रथमराशौ विद्यमानत्वादंशाः ६ १५ ५८ सार्धेन ३ ७ २९ जयुतः जातशरः ९ २२ २९ ५८ मृगविधुः रुत्तरगोलत्वादुत्तरः
20 अथ बिंबसाधनमाह सिद्धांतरहस्ये पंच ५ त्वं ६ गां ७ क ९ विशिखाः ५ पक्षगीश ११ कर्णयोगाहताः प्रकृति २१ भानुः १२
दृग्‍वेद ६ लिष्ट २४ रामैः ३ भक्ताः फलोनसहिताः स्थवणाधिकोने तेन्दुजताः स्फुटस्ते नवपुरं गुलानि १ उदाहरणं भौमस्य बिंबं
कलाद्यः ५ पक्षक ५ हृता ११ कर्णयोरंतरेण ४ ३४ ३८ गुणिते २२ ५२ १० प्रकृति २१ भक्तं १ ५ २३ एकादशे ११ भः अवस्
स्याधिकत्वात् फलं नपक्षकस्य रहितं जातं ३ ५४ ३७ बिंबं द्वंद्वगुणितं अंगुलाद्यं भौमस्य स्पष्टबिंबं १ १८ १२ एवं सर्वेषां अन्याः
क्रियाः ताः राश्यादिकेन आदौ राश्यादिकं कृत्वा पश्चात् सर्वाः क्रियाः कार्याः पुनः प्रथमशारवीयामरराजकुलेजनिं शुभकर्मा सतुशर्माख
शिष्यायां सत्वसनं तवात्रोप्रयागरम्यो कोप्रभद्रस्तत्र गजः गतंजोरामकृष्णस्तत्के तत्वप्रकाशिकं २ समर्पिणं देवपक्षे हरं वपदपंकजे कंगभ राम० २५
पमितेशाके १६६१ मकरस्थे दिवाकरे माघे मासे सितपक्षे सप्तम्यां ७ अविमुक्तके इति श्रीप्रयागभट्टपौत्ररामकृष्णविरचितायां भास्वतीटीका
यां तत्वप्रकाशिकायां परिचालेखाधिकारः समाप्तिमगमत संवत १८८१ ... लिखितं देवकीनंदन शुभमस्तु॥०॥

॥भास्वति ज्योतिष

कार्त्र्यहः

पत्र २५

२१